

OLAV

Per Bjørn Halvorsen,
Påskenenatt

Roland Lengauers «Via Crucis», s. 2
Fra Pilatus til Golgata

Pavelig rundskriv, s. 7
Gjeldskrise og solidaritet

Dialogen mellom jøder og kristne, s. 10
Fra konsilet til synagogen

Sør-afrikansk kirkedokument, s. 18
Kirkehistorisk vendepunkt?

Nordisk hyrdebrev, s. 20
Asylsøkerne og vi

ST. OLAV

Påskenenatt

I natt stiger et stort lys opp over jorden. I natt tennes Kristi, den oppstandnes, lys i alle Guds kirker, over hele verden, og jorden opplyses av et overjordisk lys-skjær, for i natt stiger Kristus, verdens lys, opp av jordens mørke indre for å lyse for alle mennesker. I natt forenes menneskers og englers stemmer i lovsangen til Kristi triumf, i natt kastes Lucifer fra himmelen til jorden mens Kristus, vår Gud, stiger opp fra jorden til himmelen og trekker alle dem som tror på ham, med seg i sitt lysende triumftog. I natt brytes syndens og dødens makt ved korsets mektige våpen, i natt står himmelen åpen, himmelrikets saler åpner seg for de kristustroende, og vår dødelige menneskelighet tas inn i Guds uforgjengelige udødelighet.

Dette er den hellige galskaps natt. Ja, selv Kirken, vår ellers så sobre og adstadige mor, lar seg rive med i den guddommelige galskap og lovsynger Adams synd som salig fordi den gjorde nødvendig at Jesus, Guds sønn, kom til oss som vårt medmenneske og vår bror for å bringe oss frelse fra dødens bitre lodd.

En gang i året, i Herrens høyhelige påske, har vi lov til å vende blikket bort fra verdens nød og elendighet for å feste det på vår herliggjorte Frelasers lysende og forklarede ansikt, fordi han representerer håpet, vårt og alle menneskers håp. Og han representerer håpet, nettopp fordi han gikk inn i nøden og elendigheten. Hans veg til Hodeskallestedet var ingen let-

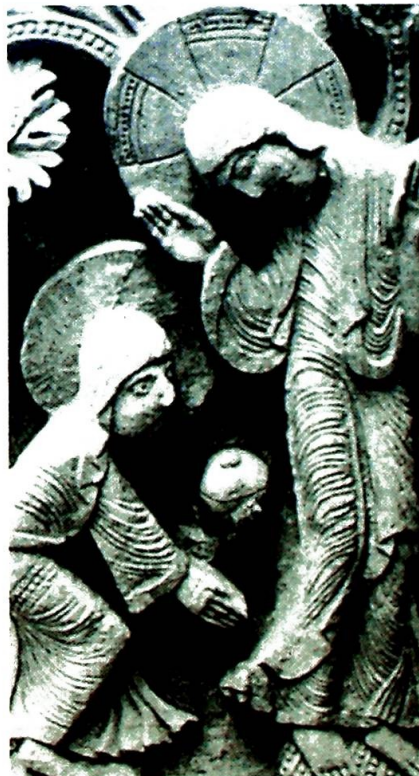

tvint veg å gå. Jesus var ingen trollmann eller illusjonsmaker som med et slag av sin tryllestav kunne få verdens nød til å forsvinne. Den frelse han bragte, er ingen magisk løsning på alle våre problemer, — korset er ingen talisman, det var og er et torturredskap. Jesus viste oss ikke vegen bort fra verden, bort fra problemene, han viste oss tvertimot vegen inn i verdens og våre egne problemer, dypt inn i dem.

Så dypt trengte han inn i dem at han der fant Guds kjærlighet lik en skatt gjemt i en åker. Denne kjærligheten hentet han frem, og i sitt legeme hengte han den opp på korsets tre slik at all verden skulle se den. Derfor sa han da også: «Når jeg blir hevet over jorden, skal jeg dra alle til meg». Ved sin lidelse, sin pasjon, åpenbarte Jesus for alle mennesker Guds lidenskapelige kjærlighet, Guds pasjon. Ved å gå inn i menneskehetens skjebne, ikke bare ved å leve et menneskeliv som vårt, men først og fremst ved å lide som oss mennesker og ved å dø vår menneskedød, viste han oss at bak det hele finnes Guds lidenskapelige kjærlighet til oss mennesker. Det er denne lidenskapelige kjærligheten, den guddommelige galskap, som i natt trenger seg igjennom verdens mørke som i et lysglimt,

en håpets flamme som holdes levende i menneskenes hjerter.

Hvordan holdes denne håpets flamme levende? Den holdes levende ved det vi kaller *troen*. Tro er visshet om det vi ikke ser, sier Hebreerbrevet, og med rette. For det vi *ser*, det er elendigheten og nøden, det er våre egne og andres problemer, det er verdens usikre skjebne, det er utsikten til vår egen grav. Det er *det* vi ser, og det man *ser*, er ikke gjenstand for *tro*, men for *viten*. Troen er derfor av en annen orden siden den er visshet

Påskemorgen: «Hold ikke fatt i meg!»
(Joh. 20,17)

om det vi *ikke* ser, og det vi *ikke* ser, det er Guds kjærlighet i alt dette. Denne kjærligheten *ser* vi ikke, den *tror* vi på, og vi tror på den fordi vi med troens øyne har sett denne kjærligheten lyse i Jesu vansirede ansikt.

I natt er troens natt, men en natt hvor det usynlige *nesten* blir synlig, som i et glimt. I et kort øyeblikk stiger troens realiteter, den usynlige virkelighet, *nesten* synlig frem for oss. Lyset fra Jesu grav skinner iblant oss, torturredskapet korset forvandles til håpets symbol og seierens trofe, den korsfestedes ansikt forklares av det guddommelige skjær så vi *nesten* ikke kjenner ham igjen, og han er nødt til å si til oss: Kjenner dere meg ikke? Det er jo meg».

Det er denne troens spede flamme som Kirken har båret frem gjennom alle århundrer, helt frem til oss. I dåpen ble vi døpt inn i Jesu lidelse og død for å få del i en oppstandelse som hans, og det er denne vår hellige tro som vi sammen med apostlene og alle de troende gjennom alle tider nå på nytt skal bekrefte og bekjenne, den tro som engelen først forkynte for kvinnene ved den tomme grav: «Han er ikke her. Han er oppstanden».

Pater Per Bjørn Halvorsen

Dyptgripende trussel – og tillop til religiøs lengsel

Den moderne samfunnsutvikling – teknologi, stor omstillingsevne, effektivitetskrav, rasering av verdier og tradisjoner, hektisk forandringsprosess m.m. truer selve mennesket og menneskeverdet på en ny og dramatisk måte. Ytre materiell velstand kan få en til å overse denne

dyptgripende trussel. Men det mette og fråtsende, selvopptatte mennesket er likefullt ulykkelig. En indre tomhet og meningsløshet med tilhørende angst blottlegges når en pirker litt i lakken.

En kan se tillop til religiøs lengsel og nyorientering. Nymoralismen med Per Sundby i spissen er en annen antydning om det samme. Arbeiderbevegelsen snak-

ker mer og mer om behovet for livsverdier og livskvalitet på en måte som gir visjoner. Bevegelser som Fremtiden i våre hender og Ny Livsstil er ikke lenger bare for kordfløyelskledder freaker med runde briller og lilla skaut.

Fra en artikkel i Kirke og Kultur av Berit Wenaas: Menneskesyn og verdivalg i effektivitetssamfunnet

2 «Via Crucis» av Roland Lengauer:

FRA PILATUS

*En konge utkledd som narr. Er det ikke all verdens skyld jeg ser i hans ansikt?
Jeg hører skrik og rop: «Bort med ham! Gi Barrabas fri! Korsfest!
Korsfest ham!»
Hvem roper? Er jeg blant dem?*

Askeonsdagskveld i Stavanger Domkirke – med fastegudstjeneste og korsveiandakt i en nær på fullsatt kirke. Nede ved døren, opp mot de gamle murene av

huggen sten, står «kongen utkledd som narr» – Kristus foran Pilatus. «Ecce Homo» slik billedkunstneren Roland Lengauer ser ham: Kristus med vidåpne, redde

øyne under et uryddig skjærereir av en tornekrone av stikkende berberisskvister, med blodrød kappe og bundne hender. Snart skal det grove tauet som binder ham til marterpælen, løses opp, så han kan ta fatt på den tyngste delen av veien til Golgata. Hvor lenge har han visst at han skulle gå den, farer det gjennom en . . .

Og vi skal følge ham på veien. Det vil si, vi er for mange til å gå samlet fra «stasjon til stasjon», følge ham gjennom Jerusalems gater og opp til «Hodeskallestedet, som det også kalles». Men domprost Enok Ådnøy går fra stasjon til stasjon i Lengauers *Via Crucis* og leser høyt fra en fri oversettelse av biskop Martin Lønnebos «Vår frälsares veg til korset»:

«Kristus har ikke gått mange skritt for korsets tyngde merkes. Se, han vakler! Han faller. Korset er for tungt. Der ligger han, kraftløs. Gud ligger med ansiktet mot vår jord.»

Oppe i koret overtar pater Michael Bradley fra den katolske St. Svithun menighet:

Vektige samtaler på Hadeland

Med søsterkirkene på Gran som nærmeste nabo samtalte man i dagene 3. og 6. april om vektige emner som «oppstandelse for en Gud som er erklært død», «trancendenstap», «Gud, oppfunnet av menneskene?» og «gjenopptagelse av Kristus».

Det var Vatikanets «Sekretariat for de ikke-troende» som hadde lagt sitt møte til Granavollen Gjestgiveri på Hadeland. Dette sekretariatet ble opprettet i kjølvannet av Det 2. Vatikankonsil for å sam-

ordne den katolske kirkes studier av moderne ateisme og for dialog med ateistiske bevegelser. «Sekretariatet for de ikke-troende» var offisielt representert ved Human-etisk forbunds verdenskongress i Oslo i august i fjor. I Budapest hadde sekretariatet i fjor de første ordnede samtaler med representanter for regimene i Øst-Europa.

Temaet for møtet på Hadeland var den praktiske ateisme, altså den ubekymrede levede, ikke-ideologisk forankrede

ateisme vi moter i brede lag av befolkningen i vår egen verdensdel. Den store utfordring for kristentroen i dagens Europa er: Hvordan skal man gi troen tilbake til et kontinent som langt på vei har tapt den?

De ca. 40 deltagerne, deriblant 9 katolske biskoper kom fra alle de nordiske land, Vest- og Øst-Tyskland, Polen, Ungarn, Østerrike, Jugoslavia, Liechtenstein og Nederland. Møtet ble ledet av Sekretariatets formann, Kardinal Paul Poupard.

TIL GOLGATA

3

«Barmhjertige frelser, ikke ante jeg hvor tungt korset er. Og ikke kjente jeg min redsel for lidelse. Overalt i verden, fra alle tider, hører jeg brus av stemmer: Jeg orker ikke mer, jeg holder det ikke ut!

Men når jeg ser på deg, så ser jeg at du reiser deg igjen. På ny tar du det tunge korset, mitt kors.

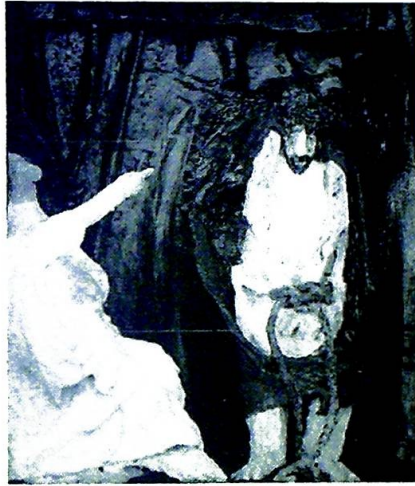
Og menigheten bekjenner:

Han ble såret for våre overtreddelser.

Det er første gang – i hvert fall i moderne tid – at man går korsveien i Stavanger Domkirke. Om denne opprinnelig folkelige fromhetsform, som særlig fransiskanerne tok til sitt hjerte og gjorde kjent, også fantes her i St. Svithunsdomen i katolsk middelalder, vites ikke, og er egentlig uten betydning i denne forbindelse. Hovedsaken denne askeonsdagskveld er at Herrens lidelse og Roland Lengauers korsvei samler oss til ettertanke og erkjennelse. Men det gleder jo en katolsk sjel å høre domprost Ådnøy si: «Tradisjonen med å gå korsveien er en gave fra katolsk fromhetsliv, en gave vi gjerne tar imot.»

Og Roland Lengauers visjon av korsveien er på sin måte en gave: Hans korsvei er ukonvensjonell,

direkte, nærmest påtrengende i form og utførelse – fra «Ecce Homo» som innleder skulptursyklusen, via de fjorten stasjonene, skulpturale gipsarbeider innfelt i svartmalte kasser med glass foran, til den avsluttende Pieta hvor vi igjen er tilbake ved Domkirkens dør.

Her er ingen eterisk skjønnmaling eller flukt ut i det ufarlig symbolske. Her er blod og nagler så det nærmest kjennes på egen kropp, her er redsel og menneskelig fortvilelse. Og her er renhetens og uskyldens avmakt: maktens løftede arm og bydende pekefinger – i dette tilfellet Pilatus' – er nok til å sende en uskyldig i døden, den gang som i dag... Men her er også underet: avtrykket av lidelsens ansikt i Veronikas svetteduk. Selvsagt kan man velge å la være å tro på det, som man kan avvise selve det store Guds

under korsveien er det blodige, menneskelige forspill til...

Er det så realisme vi står overfor i Lengauers dunkle korsveikasser, hvor Jesu gråhvite, flekkete kjortel lyser mot mørk bakgrunn, og man ofte mer aner enn ser de andre aktører? Både og. Ikke fotografiets realisme, men så absolutt en uredusjert og rystende virkelighet. Ikke banal detaljrealisme hvor alt «stemmer», her er i det hele få detaljer, men en kunstnerisk visjon som åpner for troens virkelighet – og for troens fantasi. Jesus som har falt under korset for annen gang, ser det ikke ut som om det – mot all fornuft – likevel er det tunge korset som holder ham oppe? Og der han ligger som en fillebylt under det for tredje gang, skjærer det gjennom en: for min skyld, for min mangel på kjærlighet! Og selve korsveikassene hvor det lidende

To løslatt i Litauen

Algirdas Statkevicius ble løslatt fra et psykiatrisk sykehus i Tashkent og er kommet tilbake til Vilnius, melder Keston College. Den aktive katolikken fra Litauen ble arrestert for tredje gang den 14. februar 1980, stilt for retten in absentia og domt til innesperring på ubestemt tid i psykiatrisk klinikk for anti-sovjetisk agi-

tasjon og propaganda. Han fikk diagnosen schizofren og stormannsgal. Statkevicius, som er lege og spesialutdannet i psykiatri, var medlem av den litauiske Helsinki-kommisjonen.

Algridas Patackas ble løslatt i midten av februar, etter å ha blitt arrestert den 29. juli i fjor for å ha vært i besiddelse av kristen litteratur. Etterforskningen førte

til at påtalemyndighetene skjerpet anklagene, men det er nå uklart om saken mot ham vil fortsette i det hele tatt.

I slutten av februar ble den litauiske presten Alfonsas Svarinskas flyttet tilbake til Vilnius fra en arbeidsleir i Perm. Han er fortsatt KGBs fange, og det er ikke kjent om han skal løslates. NØP

4

menneske, Guds egen sønn, synes håpløst stengt inne i ondskapens sorte rammer, og bakgrunnen av mørk likegyldighet, av blind egoisme . . .

Lengauers korsvei slutter der den begynte, ved domkirkedøren står hans Pieta. Og selv om den er som et skrik og en anklage, gjør det likevel på en måte godt å se den, for Maria med den døde sønn er ikke stengt inne av sorte rammer og trangt menneskeverk. Mennesket med sorgen og lidelsen mellom sine hender er, enten det sanser det eller ikke, i Guds nærhet, i hans hus. Og oppstandelsen og frelsen er – i all sin tilsynelatende ubegripelighet – en like håndfast realitet som den døde Kristus i sin mors fang.

Hvorfor korsveien, Roland Lengauer, denslags er da ikke «in»?

– Nettopp derfor! Dessuten, når man er blitt 46 år og ikke har gått bevisstløs gjennom sitt liv så langt, så er man i hvert fall ikke uforberedt, rent menneskelig sett, på å ta fatt på en slik oppgave, ler Lengauer, men blir straks etter alvorlig. – Skjønt, den egentlige begynnelsen ligger nok langt, langt tilbake i tiden, den gang jeg var et lite, redd krigsbarn, og etterpå da jeg ble hjemsøkt mer enn de fleste av krigens ettervirk-

ninger. Jeg har fremdeles en hel del av mine aller tidligste streker og tegninger liggende, og der er det både kors og død, er jeg redd, kommer det med et både unnskylende og stolt smil.

– Og kort etter krigen møtte jeg Rubens, jo, det var et virkelig møte, i en bok med kunstreproduksjoner som min mor bestilte pr. postordre. Dårlige greier hva kvalitet angår, det vet jeg jo nå i ettertid, men for meg var det en åpenbaring! Særlig husker jeg bildet av korsfestelsen. Og jeg visste med sikkerhet at det var billedkunstner jeg måtte bli.

Og siden har troen og de religiøse motiver forfulgt deg?

– Hvem som har jaget etter hvem, kan nå være det samme, – og hverken troen eller motivene blir vi noengang ferdige med, blir vi vel? Så lenge jeg har hatt et bevisst forhold til disse ting, og det er, som jeg nettopp nevnte, blitt en del år nå – har jeg vært fengslet av evangeliens dramatik, særlig av julen og påsken. Og har ønsket, temmelig intenst – og stadig prøvd – å gi form til dette mektige innhold. Både julen og påsken har svært så «jordiske» sider, som roper på fingre som vil forme

Ikke-troende og/eller evangelisering

Ifølge *Catholic Herald* — som igjen viser til kilder i Vatikanet — har paven stanset et forsøk på å avskaffe «Sekretariatet for ikke-troende» for å føre det over til «Kongregasjonen for evangeliets forkynnelse.» Det skal — ifølge de samme kilder — være kardinal Ratzinger som står bak dette tiltaket. CATHOLIC HERALD

tanker . . . Og nå står altså, endelig, korsveien ferdig og skal ha til huse i Domkirken frem til første påskedag. Min Maria i Domkirken! Det er en helt utrolig stor glede for meg. Jeg er dypt taknemlig overfor kirken og Domkirkens menighetsråd fordi de har gitt meg anledning til å realisere min gamle drøm om et stort, religiøst prosjekt. Og det blir flere arrangementer i Domkirken fremover mot påske foruten korsveivandringer, søndag 5. april lyder Mozarts Requiem i det eldgamle kirkerom, *det* blir noe, det!

Og etter påske?

— La oss ta neste påske først for da skal korsveien til Nidarosdomen. I Trondheim har man, såvidt jeg vet, i mange år gått korsveien i fastetiden. En tur til en av Bayerns barokk-kirker — Rosenheim eller Bad Aibling — står også på programmet. Apropos program, Langfredag står et innslag om min korsvei på NRK-fjernsynets sendeplan. Dere tillater vel denslags reklame i St. Olav — også?

— Men tilbake til Alvoret: Min drøm er selvsagt at det en gang skulle finnes et kirkehus hvor denne samlingen kunne stå permanent . . .

Det fortaapt drømmende er ellers ikke det som ligger denne norske mellom-européer med røt-

Kirken i Litauen

Vatikanet har nylig hatt besøk av erkebiskop Liudas Povilonis fra Litauen. Dette har ført til forhåpninger om et bedre forhold mellom Sovjetunionen og Vatikanet.

Tross forbud for geistlige mot å dra

ter bl.a. i München og omliggende barokkherligheter nærmest. Det har man fått merke ikke minst i Stavanger og omegn en tid nå, og ganske særlig siden han for ti år siden ble intendant for Kunstforeningen i byen. Han er et oppkomme av tanker, idéer og assosiasjoner, en virvelvind av en farverik tusenkunstner som får til det meste fra maleskole for barn og fengende kontakt med ungdom til rundt 25 utstillinger pr. år i Kunstforeningen på et budsjett på rundt 1 million kroner i tillegg til utstrakt «egenproduksjon»: skulpturer og relieffer, akvareller og gouacher, tusjtegninger og oljemalerier, «hinterglassmaleri» og stukkfigurer. Intensitet og fargeglede preger alt han lager, og i sine utsmykninger — bl.a. badescener i Sentralsykehuset i Stavanger, en praktfull «ur-ku» til Frue meieri på Sola og en nærmest ellevill Moses foran noe så prosaisk som et kommunalt vannverk — er lidelse og korsvei langt borte: Her hersker ubekymret fantasi og overdådig fabulering.

Roland Lengauer har klare og skarpe meninger om det meste — og brenner sjelden inne med dem! Det blodfattig fromme og mildt selvutslettende ligger ikke for ham, hverken som kunstner eller som menneske, og han liker smaken av det poengterte og ironiske

utenlands hadde erkebiskopen fått tillatelse til å dra til Roma. Forholdet mellom Kirken og det sovjet-okkuperte Litauen har vært anspent, ikke minst etter at de teologiske fakultetet i Kaunas ble «renset» for «upassende» litteratur.

CATHOLIC HERALD

— og det barokke. Og har intet imot å være uortodoks. Samtidig er det noe barnlig avvæpnende og åpent ved ham: Han stiller seg laglig til både for hogg og for innsyn.

— Middelalderen hadde helheten i fremstillingen, ikke snakk om selveksponering og slikt der i gården! Men så kom renessansen og skjøv det kristosentriske til side og dermed bega kunsten seg ut på glatt og etterhvert stadig tynnere is. Og til slutt gikk det som det måtte gå: Man gikk gjennom isen. Jeg skal ikke angi nøyaktig tidspunkt for «gjennombruddet», men tenker vi i kategorien religiøse motivers historie, så betegner Thorvaldsen i mine øyne en sluttstasjon — lenger kunne man ikke komme på de eteriske veier! Nytt håp kom først med ekspressionismen . . .

— Og i vårt århundre og en stund før det og, har både den katolske og den protestantiske kirke vært like tafatte i sitt forhold til kunsten. Det har vært enkeltmennesker innen kirken som har sett — og gitt det ekte og fremtiden i kunsten en sjanse, som de tre patrene som hadde vett til å satse på Ferdinand Léger. Det samme med Le Corbusier, med Chagall og med Matisse.

— *Du er tydeligvis inspirert og «tent» av så mangt. «Ecce Homo» og «Pieta» i Domkirken gir asso-*

Vatikanet reagerer mot beskyldninger om bankskandale

Myndighetene i Milano ønsket for en tid siden å få anholdt sjefen for Vatikanbanken, titulær erkebiskop Paul Marcinkus, og to andre høystående tjenestemenn i forbindelse med forholdet mellom Vatikanbanken og den korrupte Ambrosiobanken i Milano. Dette mente de milanske

myndigheter kunne skje ifølge Laterantraktaten mellom Vatikanstaten og Italia.

I et kommuniqué i L'Osservatore Romano heter det at denne saken har skapt stor forbauselse i Vatikanretser. Flere år er gått siden affæren, og nye momenter i saken er ikke kommet fram. Kommuni-kéet avviser at det eksisterer noen hjemmel i traktaten mellom Italia og Vatikan-

staten som kan føre til anholdelse av tjenestemennene.

I tillegg til den juridiske tolkning blir det anført at sjefen for Vatikanbanken, Paul Marcinkus, hele tiden siden bank-skandalen i Milano ble kjent, til punkt og prikke har gitt de relevante opplysninger som myndighetene i Milano måtte ønske.

L'OSSERVATORE ROMANO

6

siasjoner både til folkelig naivisme og til gotikken . . .

– Og det er selvsagt ingen tilfeldighet! Jeg har lange og vidt forgrenede røtter å suge næring med, skal du vite. Og glem ikke barokken! Det morsomme er at det er barokkens teknikk, gips over en kjerne av tre, jeg bruker i korsveien – som jo i form er alt annet enn barokk. Gipsarbeid krever sin mann, det vil si det krever nitid planlegging og klare konsepter – massen stivner raskt, ser du. Det er bare å bøye seg i støvet for barokkens store mestere, det ligger utrolig med plan og orden bak det tilsynelatende viltvoksende.

Og det ligger plan og orden bak den tilsynelatende viltvoksende billedkunstner Lengauer?

– Jeg har i hvert fall en ganske lang og inngående befatning med det håndverksmessige, med teknikker og tradisjoner, bak meg. Tretten års formell utdannelse er det vel blitt, med utgangspunkt i Staatliche Berufshochschule für Holzhauer i Oberammergau til tolv semester ved Kunstakademiet i München – livnærte meg som industriarbeider og ymse annet i den tiden. Og hvis debut på Høstutstillingen i 1964, internasjonal pris fra Budapest og representasjon i Nasjonalgalleriets samlinger – eller arkiver, heter det vel nærmest når det gjelder

Roland Lengauers «Pieta» i Stavanger Domkirke.

nyere kunst, for de lider jo under skammelig plassmangel der i gården! – hvis altså denslags sier noe om nivå og «kunnen», så har jeg «vitnemål» på det!

– Studier og skolering er uhyre viktige saker, det. Ved formel kultivering skjer det en avklaring i forhold til det formale slik at man kan finne sin egen grunntone. Det

Oppfordret til saklighet

Professor Hans Waldenfels ved Det katolske teologiske fakultet i Bonn oppfordrer til mer saklighet i debatten om frigjøringsteologien. Kritikken mot denne teologien belegges ofte med sitater som er tatt ut av sammenhengen. Det faktum at de fleste latinamerikanske biskopkonferanser har gjort grunnimpulsene fra frigjøringsteologien til sitt eget anliggende, bør ydes mer oppmerksomhet, mener Waldenfels.

KNA

Katolsk-luthersk tilnærming

For første gang siden reformasjonen er det opprettet et fast offisielt forum for læresamtaler mellom den katolske kirke i Norge og Den norske kirke i og med at den samtalegruppe som har vært i funksjon siden 1979, nå har fått offisiell status.

Fra Den norske kirkes side ledes arbeidet i gruppen av professor Ivar Asheim, mens biskop Gerhard Schwenzer sitter som katolsk leder for gruppen. I tillegg til læresamtaler har gruppen foreslått en rekke praktiske samarbeidstiltak mellom de to kirkene.

VÅRT LAND

Gjeldskrise og solidaritet

7

er som i musikken, partitur og håndgrep er bare utgangspunktet, derfra går man videre til det personlige.

Og du er, såvidt vites, personlig fiende av norsk-norske og lett omsettelige suksessmotive som «elg i rød solnedgang» og deslige?

— Ja, bevares, men led meg ikke ut i fristelse til å fyre løs på den stakkars elgen eller på «Jærmaleriet», som er den lokale fristelse på våre kanter. Når det gjelder sistnevnte, har jeg forresten i lengre tid planlagt et utsøkt angrep bygget på rullegardinprinsippet! Alt etter årstid og stemning ruller man ned det ønskede jærlandskap — i etterspurt og ufarlig stereotyp utførelse. Intet i det til besteborgerens forargelse eller sjelens foruroligelse . . .

Lengauer har selv begått jærlandskaper — i den romantiske ironis ånd, men også mer ekte saker — ekte Lengauer: En mørk strek av en såmann i det skiftende jærløset, under vellystig svulmende skyer og med en lys og flagrende Kristuslignende skikkelse med kors i hånden på farten i forgrunnen.

Mennesket med korset som vandringsstav . . .

UKJ

I en uttalelse datert 27. januar 1987 tar Vatikanets Rettferds- og fredskommisjon, etter oppfordring fra paven, opp til undersøkelse de etiske implikasjoner i forbindelse med spørsmålet om utviklingslandenes utenlandsgjeld. St. Olav har bedt Ole Kalgaard, ekspedisjonssjef i Finansdepartementet, om å «koke ned» den til dels tunge og kompakte uttalelse.

Siktemålet med undersøkelsen er å finne frem til rettferdige løsninger på gjeldsproblemet, løsninger som respekterer verdigheten til de mest berørte. Paven anmodet kommisjonen om å utdype tenkingen omkring spørsmålet og foreslå for de berørte parter — kreditor- og debitorlandene, finansinstitusjoner, banker m.v. — noen kriterier for vurdering av situasjonen, og en metode for analyse av en etisk innfallsvinkel til det internasjonale gjeldsproblemet.

Hensikten er å opplyse den moralske samvittighet hos dem som tar avgjørelser i slike spørsmål, og oppfordre dem til ikke å unnlate å ta hensyn til etiske prinsipper. Det skjer imidlertid uten å foreslå handlingsprogrammer, noe som ville ligge utenfor Kirkens kompetanse.

Felles ansvar

Kommisjonen fremholder at u-landenes gjeldsbyrde må settes i en videre sammenheng av økono-

miske, politiske og teknologiske relasjoner, som peker mot den økte gjensidige avhengighet landene imellom, så vel som behovet for internasjonalt samvirke i landenes streben for det felles beste. Den solidariteten som gjeldsspørsmålet påkaller, innebærer at man er oppmerksom på og aksepterer et felles ansvar for saken og dens løsninger.

Dokumentet peker på at årsaken til dagens situasjon må søkes i den tiden da en utbredt oppfatning om hvor fremtidige vekstmuligheter for u-landene lå, ledet disse til å ta opp store lån til investeringer. Prisene på råvarer var på den tid tilfredsstillende, og låntagerne var solvente.

Oljekrisene i 1974 og 1979, prisfallet på råvarer, virkningene på økonomien av altfor ekspansive utviklingsprogrammer og andre årsaker virket til at mange u-land sank ned i dyp gjeld. Industrielandenes tiltak for å beskytte seg, sammen med økningen i utlånsrentene, gjorde det

Vi skulle skamme oss . . .

«Det er trist hvis kristne lar seg dra med i besteborgerlig forakt for «selvpåførte lidelser», sier forstander Johan Arnt Wenaas i Diakoninytt (Diakonissehuset i Oslo). Står vi kanskje ikke alle i en sammenheng — god eller nedbrytende? Blir vi ikke alle styrt av krefter og påvirkninger utenfra? Mange av oss har hatt så godt utgangspunkt i livet at vi skulle skamme oss over å kritisere dem det går galt for.

8

stadig vanskeligere for u-landene å betjene gjelden. I de siste 3—4 år har de akkumulerte forpliktelser nådd et så høyt nivå at mange u-land er ute av stand til å innfri disse og må oppta nye lån. Slik er de kommet inn i en ond sirkel: De beløp som u-landene må betale til industrilandene, er nå ofte større enn de investeringer de mottar. Dette er midler som skulle vært disponible for utvikling og investering i u-landene.

Virkingen av dette blir arbeidsløshet, depresjon og redusert levestandard for mange, og det går hardest ut over de fattigste. Landenes utvikling stopper opp, og endog deres selvstendighet kommer i fare.

Et spørsmål om etikk og moral

Den katolske kirke er sterkt oppatt av at det finnes rettfærdige og rimelige løsninger på disse spørsmål. Kirken ønsker å tenne håp hos folk i u-landene om at gjeldskrisen vil bli løst med deltagelse av alle parter, og i full respekt for hverandre. Med dette formål vender Kirken seg først og fremst til dem som tar avgjørelse i finansinstitusjoner for å opplyse deres moralske samvittighet om de etiske prinsipper som bør komme til anvendelse ved slike avgjørelser.

Kommisjonenens uttalelse frem-

Men heldigvis har kirkens stemme etter hvert fått andre og positive nyanser i denne saken. Takket være en bestemt institusjon: Kirkens Bymisjon. Vi benytter anledningen til å yte Kirkens Bymisjon honnør fordi dens ledelse har satt tingene på plass når det gjelder behovet for å arbeide med holdninger, formidle nøktern kunnskap og sette i gang adekvate tiltak overfor AIDS.

Det finnes også gode nyheter!

Thailand har nå høstet den minste opiumsavlingen i manns minne. Nå øyner både FN, Kirkens Nødhjelp og andre organisasjoner som har deltatt i kampen mot opiumen i den thailandske delen av Det gylne triangel, slutten på et krevende arbeid.

«Jeg regner med at vi blir her i 3—5 år til», sier Jan G. Jernæs, stedlig represen-

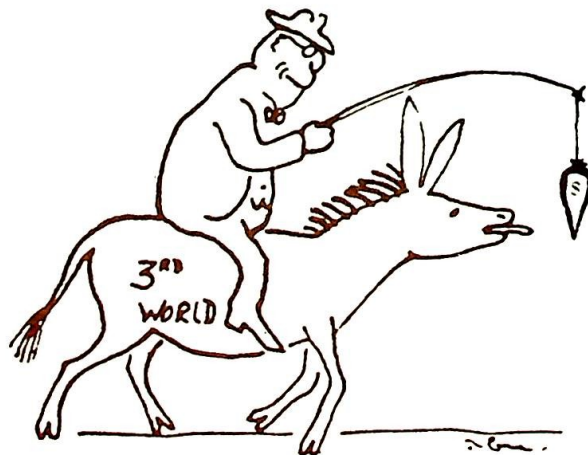
hever 6 slike prinsipper, som den gir nærmere omtale av og begrunnelse for:

- Skape nye solidaritetsnormer, som viser den gjensidige avhengighet og behovet for samarbeid.
- Aksept av fellesansvar for å finne løsninger.
- Etablere tillitsforhold mellom debitor- og kreditorland, finansinstitusjoner og politiske organer.
- Dele anstrengelser og oppofrelser på en rettfærdig måte, slik at de med best råd påtar seg en større del.
- Fremme alles deltagelse.
- Finne frem til tiltak både på kort og lang sikt som fremmer vekst og produktive investeringer.

For noen u-land er situasjonen så alvorlig at betaling av renter

og avdrag på utenlandsgjelden vil medføre alvorlig skade på landenes økonomi og levestandarden for befolkningen. I tillegg forventes situasjonen ved at prisene på deres eksportvarer er gått ned eller ved at det er innført beskyttelsestiltak som hindrer adgang til eksportmarkedene. Disse land er på randen av konkurs. Her trengs raske tiltak for å yde hjelp til å overleve. En overlevelsesetikk må være veileder for holdninger og avgjørelser. Man må unngå brudd mellom partene, skyldneren må ikke belastes med øyeblikkelige krav som han ikke er i stand til å oppfylle. Selv om slike krav er legale, kan de bli misbrukt. Med Evangeliet som inspirasjon bør f.eks. betalingsutsettelse eller hel eller delvis gjelds ettergivelse overveies.

Visse internasjonale organisasjoner har et spesielt ansvar her,

tant for Kirkens Nødhjelp i Thailand. Målet for arbeidet til Kirkens Nødhjelp har vært å få bondene til å legge om jordbruksproduksjonen, og dermed kvitte seg med opiumet. Blant de nye produktene som bondene har satset på, er kål, poteter, kaffe og bønner.

Fra en reportasje i Arbeiderbladet, ved Torbjørn Færøvik

Institutt for menneskerettigheter

er nylig åpnet, tilknyttet Universitetet i Oslo, det første i sitt slag i Norden.

«Det som kommer fram i rapportene om brudd på menneskerettighetene, er som toppen av et isfjell», sa instituttets daglige leder, Asbjørn Eide ved åpningshøytideligheten. «En av dette instituttets oppgaver blir å få en større del av isfjellet

opp av sjoen, opp over hemmelighetslinjen.»

Amnesty International var en av initiativtakerne til menneskerettsinstituttet, som får seks ansatte i første omgang. Formålet er å bidra til at vedtatte normer for menneskerettighetene blir realisert i størst mulig grad. Forskning og informasjonsvirksomhet vil stå sentralt.

Fra en reportasje i ARBEIDERBLADET

bl.a. Det Internasjonale Pengefondet, som også disponerer de nødvendige ressurser.

Utvidet solidaritet

I siste del av dokumentet fra den pavelige kommisjon for rettferdighet og fred drøftes det felles ansvar som hviler på

- Industrilandene
- Utviklingslandene
- Kreditorer overfor debitorer
- Multilaterale finansinstitusjoner.

Vedrørende industrilandenes ansvar pekes det på at en etikk bygget på utvidet solidaritet vil virke til å omgjøre økonomiske forhold, som ofte er basert på styrkeforhold og ervervede rettigheter, til forhold bygget på rettferdighet og gjensidighet. På grunn av deres større økonomiske styrke har industrilandene et større ansvar her. Den tid er forbi da de kan handle uten hensyn til følgene for andre. Slike tanker ble allerede fremmet av pave Paul VI i encyklikaen «Om folkenes utvikling» (norsk overs. St. Olav Forlag, 1966). Sterkere økonomisk vekst i industrilandene vil bedre den økonomiske utvikling også i u-landene. Dette må suppleres med handelspolitiske tiltak. Industrilandene må avskaffe proteksjonistiske tiltak overfor u-landene. Industrilandenes utlånsrenter er høye og må

reduseres til et mer rimelig nivå gjennom en koordinert politikk. De må også betale rettferdige priser for u-landenes råvarer.

U-landene må analysere årsaker hjemme i deres eget land til gjeldsøkningen. Det er fristende for ledere i land som er kommet i økonomiske vanskeligheter, å forsøke å skyve ansvaret over på andre land for å slippe å stå til ansvar for egne handlinger og feil. Moralsk integritet er en nødvendig forutsetning for et sunt samfunn. Søken etter sosial rettferdighet vil bli mer troverdig dersom lederne selv gjennomfører den samme livsstil som blir krevet av deres egne landsmenn. Alle tilgjengelige nasjonale ressurser må mobiliseres for å oppnå økonomisk vekst. Økonomisk vekst er ikke et mål i seg selv, men et middel for å oppnå en mer rettferdig fordeling. Dokumentet lister opp en rekke tiltak for å fremme vekstøkning, bl.a. skattereformer, inflasjonskontroll, jordbruksreformer, reduksjon av offentlig forbruk, omhyggelige valg av investeringsobjekter, etc.

Kreditorstater må finne betalingsordninger som er forenlige med debitorstatenes muligheter og evner til å dekke sine grunnleggende behov. Det kan bl.a. være tale om reduserte utlånsrenter, betalingsutsettelse, omgjøring

av lån til gaver etc.

Forretningsbanker oppfordres til å overveie bl.a. rentereduksjoner, investering i u-landsprosjekter som gir større vekst i u-landet selv fremfor raskere avkastning til investor.

Multinasjonale selskaper har omfattende økonomisk, finansiell og teknologisk kapasitet. De oppfordres til bl.a. å delta i utviklingsprosjekter, og til å gjøre sitt for å lette u-landenes gjeldsbyrde.

Multinasjonale finansorganisasjoner, Pengefondet, Verdensbanken, regionale banker, blir anmodet om å overveie bl.a.:

- å undersøke lånevilkår og evt. tilpasse disse,
- å oppmuntre til nyinvesteringer i u-land,
- å fremme dialog mellom kreditorer og debitorer med henblikk på å lette lånevilkår,
- å tilskynde til bedre koordinering av industrilandenes politikk overfor u-landene,
- å drøfte løpende og kommende problemer for u-landene med sikte på å forebygge eller løse disse.

Dokumentet fra den pavelige kommisjon for rettferdighet og fred ender med en sterk oppfordring til alle mennesker av god vilje om å bidra til løsningen av utviklingslandenes gjeldsbyrde.

Gorbatsjov og religionen

– Hiitil har det foreligget få direkte utsagn fra Gorbatsjov angående hans holdning til religionen, heter det i «Ropet fra øst», organ for Misjon bak jernteppet. – Den 24. november i fjor tok han imidlertid bladet fra munnen i en tale han holdt for partifolk i Tasjkent. Her mante han til «avgjørende og uforsonlig kamp»

mot religionen og krevde opprustning av det ateistiske arbeid. «Selv den minste religiøse ytring» måtte bekjempes nådeløst, sa han.

«Ropet fra øst» finner det påfallende at Gorbatsjovs utfall bare har vært referert i den lokale partiavis og ikke av Tass eller av de store landsdekkende avisene: – Sannsynligvis passer det ikke inn i det

propagandabildet man er i ferd med å bygge opp overfor utlandet av Gorbatsjov som en reformens og liberaliseringens mann. Skulle han komme til å foreta en kursendring når det gjelder de kristne og annerledes tenkende, ville det i tilfelle ikke være resultat av ideologiske konsesjoner, men utelukkende fordi han har funnet det hensiktsmessig å forandre taktikk.

10 Dialogen mellom jøder og kristne: FRA KONSILET TIL

«Det har skjedd en skjelsettende forandring i Kirkens holdning til jødedommen», skriver Knut W. Ruyter i denne artikkelen som tar for seg utviklingen fra Det annet Vatikankonsil og frem til i dag. «Møtet mellom kristne og jøder markerer en ny tid og gir håp for fremtiden.» Første artikkel om Kirkens forhold til jødene stod i forrige nr. av St. Olav.

Det annet Vatikankonsil forpliktet den katolske kirke til et ugjenkallelig vedtak, en *heshbon ha-nefesh*, en sjels fornyede overveielse. Vedtaket begynte å endre Kirkens 1900-årige anstrengte og fiendtlige holdning til jødene.

Fra vårt utsiktspunkt i dag kan vi se tilbake på en gryende dialog i kjølvannet av Vatikankonsilets erklæring om de ikke-kristne religioner, *Nostra aetate* (1965): i 1974 opprettet Den hellige Stol kommisjonen for religiøst slektskap med jødene, som publiserte «Retningslinjer og forslag for iverksettelsen av konsilserklæringen *Nostra aetate*» (1975), flere jødisk-kristne konferanser er blitt holdt, senest i Roma i 1985, og endelig kom pave Johannes Paul IIs historiske møte med overrabbineren Elio Toaff i en felles gudstjeneste i hovedsynagogen i Roma i april 1986.

Et tilbakeblikk gir oss mulighet til å være ærlige når det gjelder det nåværende forhold mellom katolikker og jøder. En del utfordringer er vi på vei til å løse i fellesskap og i dialog (f.eks. antisemittisme, forholdet til staten Israel), mens det er en del oppgaver som vi kristne må ordne opp med i vår egen bakgård (f.eks.

revisjonen av kristen teologi om jødedommen, religionsundervisningsmaterieell).

Først og fremst skal vi være klar over at det har skjedd en skjelsettende forandring i Kirkens holdning til jødedommen. Alle uttalelser fra *Nostra aetate* og frem til pavens preken i synagogen i Roma vitner om et dypt ønske om å forstå Israels folk og dets plass i Guds plan, så vel som å gjøre opp for en fortid sterkt preget av diskriminering og triumfalisme. Uttalelsene fortøner seg som en utstrakt hånd som ber om tilgivelse og vennskap – en sjels fornyede overveielse etter århundrers antagonisme.

For jødene har pavelige buller, konsilstekster, prekener og andre uttalelser om jøder og jødedommen aldri tidligere vært et velkomment signal om fredelig sameksistens. Disse uttalelser betød vanligvis sosial utelukkelse, opprettelse av ghettoer, fordrivelse, spesielt merkede klær eller teologiske diskusjoner.

Disse middelalderens polemiske konfrontasjoner – om de var i Tortosa, Barcelona eller Paris – forpliktet jødiske skriftlærde og rabbier til å diskutere bibelske tekster (dvs. hebraiske tekster som ble ansett for å

være profetier om Jesu komme som Messias) i forhold til de kristne skrifter.

Ikke minst skremmende er det å oppdage i hvilken utstrekning den nazistiske anti-jødiske lovgivning hadde detaljerte forbilder i Kirkens århundrelange bestemmelser – som Leo Eitinger så avslørende og sjokkerende skisserer i sin bok *Mennesker blant mennesker. En bok om antisemittisme og fremmedhat* (Cappelen, 1985, ss. 34–35). Av disse grunner kan vi forstå at jøder den dag i dag kan motta kirkelige uttalelser – rettet til katolikker – med skepsis og mistillit.

Rammen omkring de kirkelige uttalelser

Nostra aetate understreker at refleksjoner omkring kristendommens røtter avdekker det virkelige forhold mellom jødedom og kristendom. «I betraktningen av Kirkens mysterium blir konsilet minnet om det åndelige bånd som knytter den nye pakts folk til Abrahams slekt», og av den grunn «kan Kirken ikke glemme at den har mottatt den gamle pakts åpenbaring ved dette folk som Gud i sin utsigelige barmhjertighet har villet inngå

Får religionen en renessanse i Sovjetunionen?

At det meget omtalte «tøvær» som Sovjetunionen nå opplever, vil få betydning også for religionens rolle, blir stadig mer tydelig. En dagsnyttssending i radio nylig kunne melde om åpne diskusjoner om både kirke og gudstro.

At den russisk-ortodokse kirken neste år kan feire sitt tusenårs-jubileum — og det skal skje med pomp og prakt — har nok bidratt til å øke den religiøse interesse hos den jevne sovjetborger. Som imidlertid har problemer med å «gå til kildene», ettersom det er smått bevendt med bibler i Sovjetunionen.

Å interesserer seg for religion generelt — og Russlands gamle kirke spesielt — ser ut til å bli stadig mer legitimt. Blant annet blir det hevdet at det er nødvendig å forstå historien — og ikke minst klassiske forfattere som Pusjkin, Gogol, Dostojevskij og Tolstoj — på bakgrunn av den kristne religion.

SYNAGOGEN

11

denne tidligere pakt med, den kan ikke glemme at den næres av det gode oliventreets rot, som folkeslagene oljegrøner er blitt innpodet i (Rom. 11, 17-24).» (Norsk overs. St. Olav Forlag, 1966).

Nostra aetate gjennomgikk mange forandringer og var praktisk talt det siste dokument som Paul VI undertegnet. At forholdet til jødene i det hele tatt ble behandlet på konsilet, kan vi takke Johannes XXIII for — som, etter en samtale med den fransk-jødiske vitenskapsmann Jules Isaac, ble svar skyldig på spørsmål om ikke den alminnelige oppfatning av det jødiske folk var preget av forakt, og som i fortsatt dialog med jøder ble overbevist om nødvendigheten av at konsilet måtte befatte seg med det jødiske spørsmål og antisemittismen ut fra troskap mot seg selv, i det minste ved å rense seg selv før «forakts lære» (J. Isaac).

Under bearbeidelsen av utkastet til *Nostra aetate* fant de første famlende forsøk på en dialog sted sammen med noen av de best skolerte jøder, som Joseph Lichten, Zachariah Schuster, Arthur Gilbert o.a. Diskusjonene omkring de forskjellige utkast var til tider bitre og dramatiske etter hvert som biskopene måtte ta standpunkt til uttalelser fra grupper som var rotfestet i middelalderske tanke-mønstre — om ikke direkte i «forakts lære» — og til uttalelser fra alle dem som kjente til nazitidens grusomheter, og som ønsket forsoning. De amerikanske biskopers bidrag påvirket den endelige promulgering på en avgjørende måte.

Til slutt ble det umulige mulig, og det mulige ble vedtatt. *Nostra aetate* minner om den felles åndelige fedrenearv som knytter Kirken til jødedommen, bekrefter at Guds pakt med og løfter til Israel står ved lag, oppfordrer til gjensidig forståelse og respekt, forkaster både jødene kollektive ansvar for Jesu korsfestelse og anti-semittismen, og oppfordrer til dialog og til teologiske og bibelske studier mellom katolikker og jøder.

Ti år senere tok *Retningslinjene* opp en like viktig ramme omkring den jødisk-kristne dialog på en direkte måte: «Enn videre, det skritt som ble tatt av konsilet finner sin historiske ramme i forhold som er dypt berørt av minnet om forfølgelser og massakrer av jødene som fant sted i Europa like før og under den annen verdenskrig.» Gjennom en slik uttalelse blir Holocaust anerkjent som et sentralt emne i den kristnes fornyede overveielse av jødedommen.

Disse rammer ble på nytt understreket under konferansen i Roma i 1985 og av pave Johannes Paul II i synagogen i Roma, og de har blitt gjenstand for utførlige teologiske drøftinger i *Concilium* i 1974 og i 1984. I sin tale i synagogen i Roma hilste paven det jødiske trosfellesskap med «kjære jødiske venner og brødre» — en hilsen som utløste applaus. Like før hadde den jødiske forstander Giacomo Saban og overrabbiner Elio Toaff gripende fortalt om jødene lidelsesvei i Roma i århundrenes løp. På vegne av hele Kirken ville paven gjennom sin hilsen og tale forsterke de åndelige bånd til synago-

gen og ta på seg den skyld som tilfaller Kirken for dens medansvar i antisemittiske voldshandlinger, som kulminerte i Holocaust. Paven lovet at «vi skal ikke glemme og må ikke glemme» det store folkedrapet og sa seg beredt til å tale imot enhver form for antisemittisme.

Betydningen av dialog

Nostra aetate definerte ikke begrepet dialog. *Retningslinjene*, derimot, vier den første delen til en slik definisjon:

«I sannhetens navn, det forhold som har hersket mellom jøder og kristne har sjelden vært mer enn en monolog. Fra nå av må en virkelig dialog etableres. Dialog forutsetter at hver part ønsker å bli kjent med den andre og ønsker å forøke og fordype sin kunnskap om den andre... Dialog krever respekt for den annen part — slik han definerer seg selv, framfor alt i lyset av den annens tro og religiøse overbevisning.»

Dialog er en prosess som forvandler objekter — objektet «jøde» og objektet «kristen» — til trossubjekter i hvert sitt respektive kall som Guds barn. Dialog er et møte mellom to kall — som hver på sin måte er kalt til å vitne om Gud. Det forutsetter at hver part er villig til å fremstille den andres tro og tradisjoner på en fordomsfri måte. Hver part har et kall, et oppdrag. Hvis den begynnende dialog mellom jøder og kristne skal lykkes, er det spesielt viktig at den kristne part ikke drives av en proselyttisk ånd — eller en impuls til å omvende den andre, som har vært en

Manglende kontakt mellom teologer og vanlige arbeidsfolk

Dette er årsaken til at kirken ikke makter å gi etiske råd til næringslivet, sier Inge Lønning, rektor ved Universitetet i Oslo. Og kirken er heller ikke flink nok til å utnytte erfaringer hos mennesker i næringslivet. Derfor svikter kirken sin oppgave som veileder.

Vårt Land bragte nylig en fyldig repor-

tasje fra et større seminar om etikk i arbeidssituasjonen, der nærmere 400 ledere fra forskjellige grener av næringslivet hadde møtt fram.

Ifølge Inge Lønning har kirken et ansvar for å gi etisk veiledning til alle grupper i samfunnet. Kirken skal ikke presentere regler for næringslivet i en ferdigpakke. Men den etiske veiledningen må være så konkret at den gir hjelp. Og så

konkret er den ikke i dag.

Lønning oppfordret kirkens legfolk til mer direkte å kritisere prestenes forkynnelse: Mange snakker om presten, men dessverre er det få som snakker til ham om hva som blir forkynt.

St. Olav vil samtidig vise til at siste nummer av Kirke og Kultur (som alltid et meget lesverdig tidsskrift) har tre artikler med temaet Arbeidsliv og menneskesyn.

vanlig tankegang i kristendommen siden Konstantins dager.

Staten Israel

Hverken *Nostra aetate* eller *Retningslinjer* omtaler staten Israel. Mange har hevdet at dette er litmusprøven for forholdet mellom Kirken og det jødiske folk. Heller ikke ved pavens siste besøk i synagogen i Roma ble spørsmålet om Kirkens forhold til Israel berørt. Og da den amerikanske kardinal John O'Connor var i Israel nylig, fikk han klare signaler fra Vatikanet om at all kontakt med israelske politiske ledere måtte ha karakter av private møter uten det minste snev av offisiell status eller anerkjennelse av staten Israel. Ikke desto mindre kan Israels status tjene som en målestokk for oppriktigheten i Kirkens deltakelse i dialogen. Erfaringene fra de siste tjue år synes å vise det.

Med seksdagerskrigen i 1967 «snublet» dialogen om staten Israel, og nok en gang i forbindelse med Libanonkrigen i 1982. I sin bok påpeker Leo Eitinger at disse og lignende hendelser førte til klare anti-israelske standpunkter, som også ga seg uttrykk i klare antijødiske artikler i nordisk presse. Jødisk håp om en eller annen form for kristen støtte for Israels eksistensgrunnlag og overlevelse ble hilst med kirkenes taushet. (jf. Eitinger, ss. 112–120). Tausheten og den jødiske skuffelse som fulgte, ødela meget for den påbegynte dialog. Ved den jødisk-kristne konferanse i Roma i 1985 måtte det slå fast at litmusprøven hadde feilet.

Konflikten omkring dette emne var på en måte uunngåelig og kunne forutsies. For jødene var – og er – Israel av grunnleggende betydning og i sannhet vesentlig for deres jødedom. For de kristne er det ofte en perifer sak, ladet med misforståelser og ofte uvelkommen i dialogen. De sistnevnte er tilbøyelige til å se det som en forstyrrende innblanding av politikk i en dialog som er religiøs i natur og hensikt.

Landet Israel har vært en konstant faktor i hele den jødiske historie. Fra løftet ble åpenbart i 1 Mos 12,1, har besittelse eller tilbakevenden til Det lovede land vært framherskende i det jødiske liv i litteratur, liturgi, på festdager og i jødisk lovgivning og lære (Talmud). Hele den jødiske identitet er knyttet til landet Israel. I dialogen med jødene ved den nevnte konferanse ble det kategorisk slått fast at å holde berettigelsen av staten Israel utenfor de felles samtaler ville være å krenke dialogens første regel: retten til selv-definisjon.

Flere bispekonferanser har i de senere år understreket i forskjellige hyrdebrev betydningen av staten Israel og Det lovede land som en vesentlig del av jødernes identitet. Johannes Paul II sa i en tale til det jødiske fellesskap i Mainz i 1980 at «jeg ber med dere . . . for landet som alle jøder ser på med en spesiell ærbødighet.» Men ennå gjenstår Vatikanets anerkjennelse av staten Israel i form av opprettelse av diplomatiske forbindelser.

En slik anerkjennelse innebærer på ingen måte at Kirken gir jødene som

folk eller Israel som nasjon moralsk fripass. Det ønsker de heller ikke selv (jf. Eitinger, s. 117 ff). Men Kirkens anerkjennelse av selve eksistensen av staten Israel ville være et bevis på at litmusprøven er bestått.

Antisemittismen

«Antisemittismens svøpe har vært og er en realitet i den vestlige verden, kristendommens sentrum gjennom århundre.» skriver rabbi Leon Klinicki i en studieveileder for katolske kateketer og fortsetter: «Den var vitne til forfølgelser av jøder som kulminerte i den planlagte utryddelse av seks millioner jøder under nazistenes totalitære regime. Tysk nazisme er et produkt av hedenskap som angriper religion og religiøs overbevisning, men den angriper spesielt den jødiske tro som kilden til all monoteistisk trosoppfatning. Denne djevleske hendelse var resultatet av en komplisert prosess næret av forskjellige åndelige, økonomiske og nasjonale grunner, så vel som den indirekte innflytelse av 'foraktens lære', anti-judaismen som var en del av kristen teologi og lære.»

Rabbi Klinicki er vennlig nok til å bruke imperfektumsformen, vel vitende om at *Nostra aetate* avviste antisemittismen i generelle ordelag, og at *Retningslinjene* understreket Kirkens totale forkastelse av enhver form for antisemittisme.

Fra et kristent synspunkt må det likevel innrømmes at mange, hvis ikke de fleste, av manglene og misforståelsene i den pågående dialog kan føres tilbake til forsømmelsen av å

Kirkelig røst i Sør-Korea

En av Sør-Koreas katolske biskoper, William J. McNaughton, krever demokrati i landet og øyeblikkelig frigivelse av alle politiske fanger. I et hyrdebrev har han dessuten fordømt tortur og mishandling av fanger.

Biskopen oppfordrer alle troende i sitt bispedømme til å be for demokratiet i

Sør-Korea og vise solidaritet med alle fengslede og forfulgte.

Samtidig oppfordres regjeringen til å forbedre arbeidernes og bøndenes kår og betale rettferdige lønninger. Biskopen kritiserer også regjeringens saneringsplaner, som vil gjøre mange mennesker husville.

KATOLSK ORIENTERING

Mgr. Kent trekker seg som prest
Mgr. Bruce Kent, som er viseformann i CND, — den britiske bevegelsen mot atomvåpen, — har nå trukket seg tilbake fra sin stilling som prest i den katolske kirke. Kardinal Basil Hume har beklaget at mgr. Kent har tatt dette skritt.

CATHOLIC HERALD

Motet mellom overrabbiner Toaff og paven i hovedsynagogen i Roma i 1986.

hanskes med antisemittismens problem fra kristen side. En slik påstand synes å hvile på to faktiske forhold som kristne deltagere i dialogen har vært opptatt av:

For det første, kristne er stort sett fullstendig uvitende om hva som skjedde med jødene i historien og om Kirkens medvirkning i utviklingen av antisemittismen. Resultatet av dette er en likegyldig holdning til hele det antisemittiske problem og selvfølgelig til nødvendigheten av forsoning og dialog med jødene. Mye godt har skjedd for å iverksette *Nostra aetate* og dens *Retningslinjer* i noen bispedømmer og land, men dessverre ikke i de fleste bispedømmer, for ikke å snakke om menigheter og katolske skoler. Det er vesentlig at vi kristne er klar over at så lenge de fullstendige

og usminkete fakta om omfanget av jødeforfølgelser ikke er felt inn i våre historiebøker, skolerom og vår religionsundervisning, vil den utbredte uvitenhet fortsette å sløve vår evne til å oppdage roten til antisemittismen. Uvitenhet kan sette alvorlige hindringer i veien for dialogen, mens kjennskap til jødehatets omfang kan gi støtet til en følelse av at fortgangen i dialogen er av påtrengende nødvendighet.

For det annet — og det påpekte p. Flannery under konferansen i Roma — «må kristne la seg konfrontere med et smertelig og godt tilslørt faktum: at antisemittismen er et nær på universelt kristent kjennetegn.» I det 16. århundre sa Erasmus: «Hvis det å hate jødene er å være en god kristen, da er vi alle gode kristne.» Vi skal

ikke forvente at nedfelte holdninger skal forsvinne som dugg for solen, men nettopp derfor er bevisstgjøring om antisemittismens røtter av umåtelig stor viktighet.

Jesu død

Anklagen om at jødene er «Guds mordere» har hjemsøkt jødene siden den tidlige middelalder og har skadet deres eksistens og skjebne. *Nostra aetate* benekter anklagen om jødene som «Guds mordere,» om enn indirekte:

«Kristus har forøvrig, slik som Kirken alltid har lært og fremdeles lærer, påtatt seg lidelsen og døden frivillig, på grunn av alle menneskers synder, av grenseløs kjærlighet og for at alle skulle bli frelst.»

Erklæringen avviser således ethvert forsøk på å plassere en kollektiv skyld på jødene. Teksten sier:

«Selv om jødiske myndigheter og deres håndlangere presset Kristi død igjennom (jf. Joh 19:6), så kan ansvaret for det som ble begått under hans lidelse, allikevel ikke tillegges alle de jøder som levde den gang, og heller ikke jødene i vår egen tid. La ingen påberope seg at Kirken er Guds nye folk, for å stemple jødene som forkastet av Gud eller forbannet, som om det skulle fremgå av den hellige Skrift. Alle skal derfor sørge for at de intet lærer i sin religionsundervisning eller i sin forkynnelse av Guds Ord som ikke stemmer overens med den evangeliske sannhet og med Kristi ånd.»

Konsilets oppklaring vedrørende

Prest og bondeleder

«For de rike jordeierne her i Guatemala er jeg et spøkelse. De er livredde for at jeg skal klare å presse igjennom en jordreform eller at vi skal gå til masseinvasjon av plantasjene deres.»

Det sier den radikale presten og bondelederen, padre Andreas Giron, forhatt av landets rike, men elsket av de fattige.

Siden Guatemala for første gang på 20 år fikk en demokratisk valgt sivil presi-

dent, er det igjen en viss åpning for folkelig organisering. Fortsatt skjer det overgrep, mord og bortføringer utført av sikkerhetsstyrker og private dødsskvadroner. Men «åpningen» har det siste året gitt rom for et titall bondeorganisasjoner. Deres krav er enkelt: «Jorda til de som dyrker den!»

I desember fikk 350 indianerfamilier fra Girons bevegelse overta en kaffe-plantasje på 2400 dekar, men én plantasje og

jord til 350 bondefamilier monner lite i et land som har Latin-Amerikas skjevste jordfordeling. 1,1 prosent av jordeierne eier 70 prosent av jorda.

Tusener av jordløse og fattige småbønder har strømmet til padre Giron's hjemby Nueva Concepcion for å høre ham tale. Selv hevder han å ha mer enn hundre tusen bønder i ryggen.

Fra ARBEIDERBLADET

14

jødernes skyld i Jesu død er av stor betydning som vi så i foregående artikkel. Vi skal likevel merke oss at jøder er lite begeistret for formuleringen «jødiske myndigheter,» fordi de er engstelige for at den kan føre til forvirring og til gjentakelse av tidligere beskyldninger. Rabbi Leon Kle-nicki stiller oss overfor noen viktige spørsmål i denne forbindelse: «Er det mulig å snakke om sentrale jødiske myndigheter på Jesu tid? Det er svært vanskelig å spesifisere en slik myndighet i et land dominert av en okkuperende hær og under den romerske stattholders jurisdiksjon. Utgjorde yppersteprestene og deres råd, som var utnevnt av romerne, en slik myndighet? Var Sanhedrins skriftlære eller fariseerne de jødiske myndigheter? Kan essenerne betraktes som åndelige myndigheter? Det er et vanskelig historisk spørsmål, og dette inn-skudd i Vatikankonsilets erklæring

kan forvirre lesere som er påvirket av århundrers antijødisk forkynnelse.»

Lære og undervisning

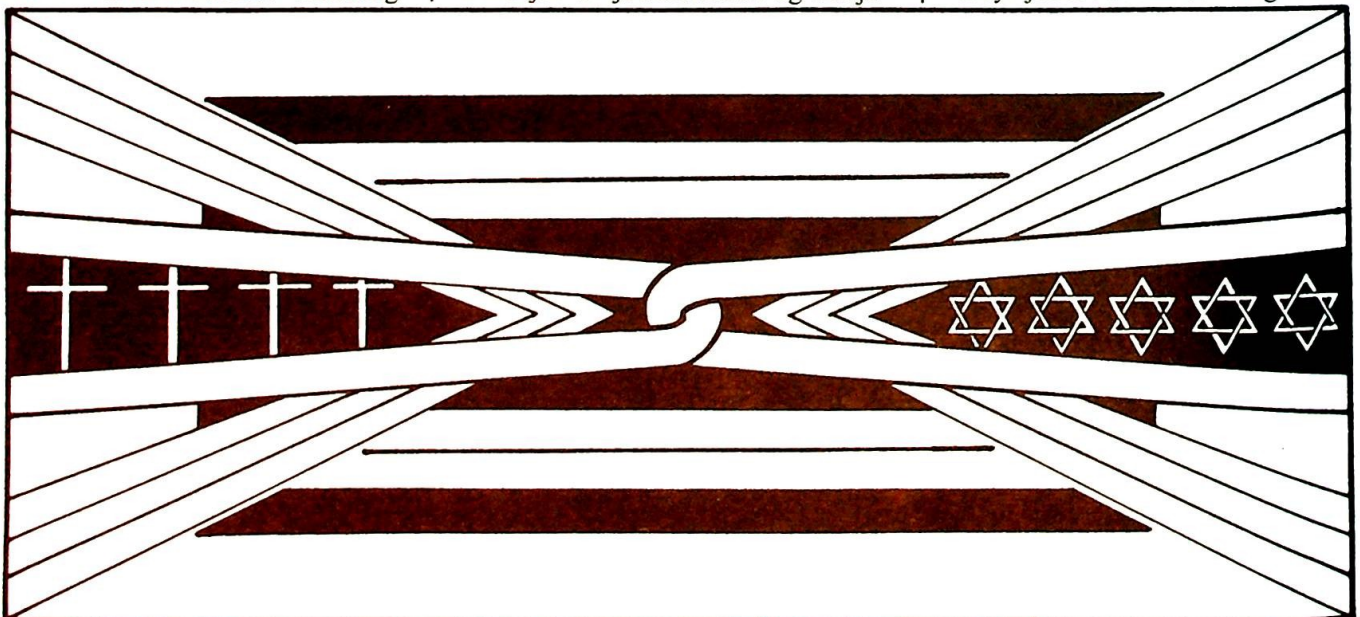
Konsilfedrene anbefalte kristne å studere fortiden og spesielt fremstillingen av jøder og jødedommen i religionsundervisning som et grunnlag for dialogen mellom jøder og kristne. *Nostra aetate* uttrykker det slik:

«Fordi den felles åndelige fedre-nearv er så stor mellom de kristne og jødene, er det kirkemøtets vilje å fremme og anbefale en gjensidig forståelse og aktelse, som særlig vil kunne nåes gjennom bibelske og teologiske studier og ved oppriktige samtaler.»

Retningslinjene vier stor plass til anbefalinger av viktige forbedringer som må foretas i undervisning og i liturgi. Spesielt anbefales det at prekerne må uttrykke en sannferdig presentasjon av jødedommen og det jø-

diske folk, og må klargjøre tekster i evangeliene som omtaler «jødene» eller fariseerne, et begrep som er blitt ladet med en nedsettende betydning. Ellers oppmuntrer denne kommisjonen til et utstrakt samarbeid mellom kristne og jødiske forskere, spesielt på fagområder som eksegesi, teologi, historie og sosiologi.

Ved den jødisk-kristne konferanse i Roma i 1985 annonserte kardinal Willebrands at Vatikanet snart vil offentliggjøre «Merknader til den korrekte måten å presentere jøder og jødedommen i forkynnelse og katekese i den katolske kirke.» Et dokument som han håpet ville bidra til at Vatikankonsilets erklæring *Nostra aetate* kan trenge ned til det kristne grasrotplan gjennom katekese og forkynnelse. Dokumentet vil forsøke å dekke to behov – noe som allerede skjer ved katolske universiteter som tilbyr jødedommen som fag: For det

Karmelitterkloster ved Auschwitz

Representanter for jødedommen og for den katolske kirke er endelig blitt enige om hvor det lenge planlagte karmelitterklosteret ved Auschwitz skal ligge. Etter kraftig jødisk motstand mot at klosteret skulle ligge på selve området for den gamle utryddelsesleiren, har man nå funnet en kompromissløsning: Klosteret skal ha til huse i et jødisk-kristent senter i nærheten av leiren.

KNA

Homeyer sa at såvidt han visste, var der hverken politisk-ideologisk eller personlig forbindelse mellom bispekonferansen og marxistisk-leninistiske frigjøringsbevegelser. De sør-afrikanske bispedømmer er likevel bekymret over at enhver motstander av systemet automatisk avfeies som marxist.

KNA

Overrabbieren Toaff fortalte følgende anekdote da møtet med pave Johannes Paul II ble bekjentgjort:

«Under siste verdenskrig fryktet en jødisk familie i Polen at de ville bli deportert. De hadde betrodd sin lille datter til et ungt katolsk ektepar med anmodning om å ta kontakt med en slektning i USA i tilfelle de selv ikke skulle vende tilbake.

Etter krigen, da det ble klart at det jødiske ekteparet var omkommet, ønsket det katolske paret å adoptere barnet og la henne døpe. Presten som de spurte om å døpe barnet, nektet å gjøre det. «Først», sa han, «må vi forsøke å finne hennes slektninger i USA.» Den bevisste presten var Karol Wojtyla. Slektingene ble funnet og den lille piken forble jødisk slik som hun var født.

med ødeleggelsen av Jerusalem, men fortsatte derimot å utvikle en religiøs tradisjon. Og selv om vi tror at folket i den tradisjonen ble dypt berørt av Kristi komme, er den fremdeles, ikke desto mindre, rik i religiøse verdier.»

I løpet av de siste tjue år forsøker katolikker og jøder å leve ut sin overbevisning om at Gud handler både gjennom kirken og synagogen, og at han søker å hjelpe synagogen til å bli mer synagoge og kirken til å bli mer kirke. De er begge paktens folk som Gud ikke vil gi avkall på. Gud angrer ikke på de gaver han har gitt, Gud tar ikke tilbake sine løfter (jf. Rom. 11,28-29).

Konklusjon

Møtet mellom kristne og jøder markerer en ny tid og gir håp for fremtiden. Det er et forsøk på å knytte bånd i et felles vitnesbyrd om den ene Gud, hvert trosfellesskap ifølge sitt eget kall, i en verden forherdet av ekstreme ideologier og terrorisme. Dialogen er, som rabbi Klenicki har sagt, «en felles kristen-jødisk realisering av Guds Nærvær og Virkelighet.»

«Kirken holder seg også alltid for øye det som apostelen Paulus sier om sin slekt, 'som barneretten og herligheten og pakten og lovgivningen og gudstjenesten, løftene og fedrene tilhører, og av hvilken Kristus nedstammer i kjødet' (Rom 9,4-5), sønn av Jomfru Maria.»

Retningslinjene går et skritt videre ved å anerkjenne jødedommens fortsettelse som et paktens folk gjennom århundrene:

«Jødedommens historie endte ikke

første, behovet for skikkelig kunnskap om jødedommen, spesielt med henblikk på å motvirke den tradisjonelle negative framstilling av jødedommen og den antijødiske lovgivning fra flere av de store kirkemøter: For det annet, behovet for katolske studenter til å studere jødiske kilder.

Dette vil fordre et mer formelt samarbeid mellom jødiske og katolske lærestedene enn det som er vanlig i dag. Kardinal Willebrands ga uttrykk for at et slikt samarbeid vil bli til virkelighet i løpet av noen få år, «slik at konsilet virkelig kan slå rot i våre hjerter og i våre sinn.»

Jødedommen som en varig realitet

«foraktens lære» ble jødedommen presentert som et «kall» som ble forkastet av Gud og historien. *Nostra aetate* er seg bevisst de negative konsekvenser av en slik lære og gjenkaller kristendommens røtter i det jødiske folk:

Levende og lidende kirke i Chile

I løpet av det siste halve året har mer enn 300 mennesker mistet livet i kampen for menneskerettighetene i Chile. Mange uskyldige er fengslet og torturert. De katolske biskoper i landet har offisielt ekskommunisert enhver som befatter seg med tortur.

42 700 brudd på menneskerettighetene har «Solidaritetsgruppen» i Santiago notert bare for første halvdel av 1986. Gruppen er en kirkelig institusjon som står i

direkte kontakt med erkebiskopen og tar seg av juridiske, humanitære, sosiale og publisistiske saker. Organisasjonen arbeider med å skaffe til veie og spre opplysninger om fengslede, den yder forsvarshjelp så langt råd er, og støtte til pårørende.

I god tid for pavebesøket nå i april oppfordret episkopatet Pinochetregimet til å åpne landets grenser for ca. 3 500 chilenerne som lever i eksil. SIGNUM

Paven skal til Latin-Amerika for åttende gang

Fra 31. mars til 13. april skal pave Johannes Paul II besøke 19 steder i Uruguay, Chile og Argentina på sin åttende reise i Latin-Amerika. Han skal i løpet av de 14 dagene holde 55 taler og andakter. En av forutsetningene for et pave-besøk var at Chile og Argentina fant frem til en fredelig løsning på Beagle-konflikten, som nå er løst med blant annet diplomatisk hjelp fra Vatikanet. NØP

16

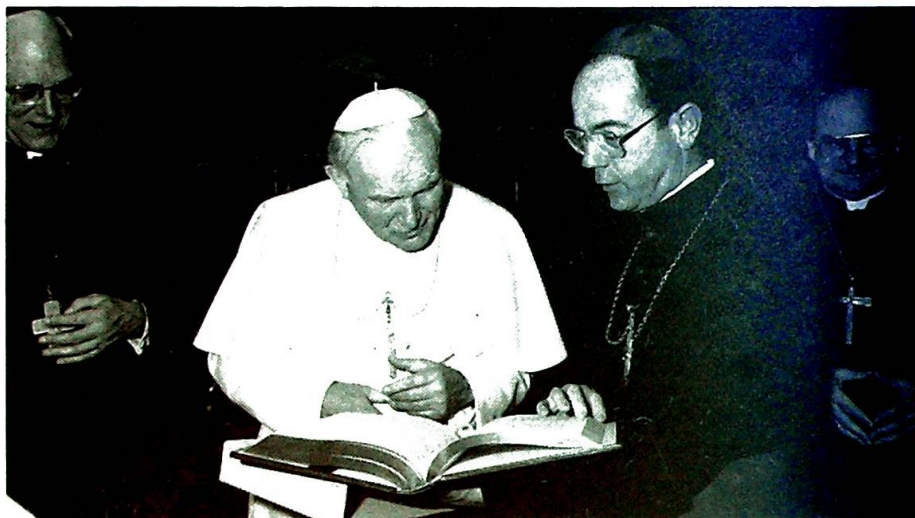
Tiden er moden

«Da vi sist var hos Dem — for fem år siden — sa vi at det ville glede oss katolikker i Norden om De, når tiden en dag var moden, ville besøke oss. Nå mener vi tiden er inne,» sa biskop Paul Verschuren da han på vegne av Den Nordiske Bispekonferanse inviterte paven til Norden.

Og han la til at «siden vi bare er en liten flokk, må enkelhet og gjensidig åpenhet — egenskaper som De utstråler, og som står høyt i kurs i våre land — stå sentralt under Deres pastorale besøk.»

Invitasjonen kom som punktum på en tale som ellers var viet Kirkens kår i de nordiske land — fremført i forbindelse med de nordiske biskopers *ad-limina*-besøk hos paven: Hvert 5. år plikter Kirkens biskoper å møte paven i Roma til gjensidig orientering og berikelse. Og i år var det altså igjen de nordiske biskopers tur.

Biskop Verschurens tale inneholdt nyttig informasjon for en pave som skal til det nordligste Europa. Her ble det minnet både om den katolske kirkes korte historie i disse egner i nyere tid, om det store antall nasjonaliteter som er representert i den lille, geografisk så spredte flokk (i Sverige er utlendingene sogar i stort flertall blant katolikkene), og om et kulturelt og sosialt klima som langt på vei er preget av «slike verdier . . . som vår kirke helt eller delvis avviser.» Alt i alt signaler om at det ikke er så lett hverken å være eller bli katolikk i Norden, men samtidig også klar tale om at økumeniske bestrebelser er

Biskop Gerhard Schwenzer overrekker paven et eksemplar av det nye norske «lectionarium» — til venstre Finnlands biskop Paul Verschuren, til venstre Danmarks biskop Hans Martensen.

naturlige og nødvendige, og også klart til stede: «Tillit og anerkjennelse er vår grunnholdning overfor den lutherske og de andre kristne kirker.»

«Å møte verdenskirkens biskoper hører til de viktigste og beste oppgaver den apostoliske tjeneste pålegger meg som biskop av Roma,» sa paven i sin tale til de nordiske biskoper og viste til at det — ifølge Luk. 22,32 — uttrykkelig er en av oppgavene for Peters etterfølger å styrke sine brødre. Og det å være biskop er ingen lett oppgave. I dag kreves det mer enn noen gang at biskopene har «mot, styrke og utholdenhet» sa paven, som særlig var bekymret for troens og moralens kår, da særlig ekteskaps- og seksualmoralen, i en verden sterkt preget av sekularisering (noe biskopene også hadde gitt uttrykk for i sin «femårsberetning»), en sekularisering som ifølge paven også er til stede innen selve Kirken i form av «indre

troskrise og en merkbar tilbakegang i det religiøse og kirkelige liv». I så måte er Kirken også i andre deler av verden «en liten hjord».

Likevel er der ingen grunn til å fortvile, mente paven. Det annet Vatikanokonsil har utvilsomt båret gode frukter — også i Norden ifølge biskopenes innberetning — og lagt grunnen for fortsatt innsats for å virkelig gjøre dets intensjoner. Og det er viktig at de kristne fanger opp tidens signaler og tar imot dens utfordringer. «Jo mer det i stat og samfunn settes spørsmålstegn ved de bærende etiske verdier, jo sterkere er de kristne kallet til å peke på de gale veier . . . og holde stand mot det som er imot Guds vilje og menneskets verdighet,» sa paven som minnet om at det kristne vitnesbyrd om sannheten og frelsen er sterkere og mer overbevisende «når Kristi apostler er enige seg imellom og taler med én røst.»

Brennmerking av kristne

Ifølge «Le Monde Diplomatique» (sept. 1986) har man i Chile utviklet nye metoder for «spesialkommando-grupper»: Aktive kristne brennmerkes med et kors på kinnet. Tidligere fikk de kristne samme behandling som andre «subversive» individer, nå brennmerkes de ene og alene fordi de er kristne.

SIGNUM

Brasil i profil

En brasiliansk biskop hadde nær mistet livet da to maskerte menn truet med våpen under en utendørs messe. Bønder som var tilstede ved messen, gikk til motangrep med spader, stokker og steiner og greide å skremme vekk inntrengerne.

Biskopen var i ferd med å tale om nødvendigheten av en jordbruksreform i Brasil.

Det skal være en høyre-orientert gruppe som motsetter seg en endring i landets jordbrukspolitikk, som står bak attentatet.

CATHOLIC HERALD

Forberedelser til synode og pavebesøk 17

Den Nordiske Bispekonferanses vårmøte fant sted i et heller vinterlig kalt Roma i dagene 23. – 28. februar. At møtet denne gang var lagt til Roma, hadde sine gode – ikke minst økonomiske – grunner, biskopene var så allikevel i Roma til *ad-limina-besøk* hos paven. Og romersk kulde til tross: I Birgittasøstrenes *Casa di Santa Brigida*, hvor møtet ble holdt, satser man på nordisk komfort og innetemperatur, ifølge biskop Gerhard Schwenzer.

Pressemeldingen etter møtet forteller om privataudiens hos paven for biskopene, nordiske prestestudenter og søstre, om messe i pavens kapell, og selvsagt

om de nordiske biskopers invitasjon til paven om å besøke de nordiske land, en invitasjon paven «med glede» takket ja til.

Sentrale punkter på vårmøtets dagsorden var pavebesøket og «pastorale forberedelser» i den forbindelse, og selvsagt høstens bispesynode om legfolkets oppgaver i Kirken og verden. Biskop Gerhard Schwenzer skal representere de nordiske biskoper ved synoden.

Andre punkter på dagsordenen omfattet beretninger fra diverse konferanser om samarbeidet mellom biskoper, prester og legfolk i Europa, konferanser som bl.a. har tatt opp Kirkens

bidrag til fredssaken, dens stilling til massemediene, til immigranter og til økumenikken. Man avsluttet behandlingen av de nordiske særbestemmelser i tilknytning til Kirkeretten av 1983 og godkjente årsberetningen for Nordisk Katolsk Utviklingshjelp som i 1986 fordelte 1,4 millioner DKr på 13 forskjellige prosjekter.

Biskopene forbereder et hyrdebrev i forbindelse med saligkåringen av den danske naturvitenskapsmann og senere biskop Niels Stensen. I sin tale til biskopene ved audiensen hadde paven bekreftet at saligkåringprosessen nå er «lykkelig ført til ende».

Brev til general Pinochet

De nordiske biskoper har sendt et brev til general Pinochet i Chile med en klar oppfordring til regimet om bot og bedring. Brevet er datert Vatikanet 25. februar og burde være fremme i Santiago i god tid før pavens besøk nå i april, et besøk hvor paven ventelig vil komme med lignende ankepunkter. I sitt brev skriver biskopene bl.a.:

«Vi er i besittelse av bekreftet bevismateriale som viser alvorlige brudd på menneskerettighetene i Deres land. Det foruroliger oss at virkelige eller antatte medlemmer av opposisjonen blir forfulgt, torturert og ofte myrdet, og at de fleste fengslede ikke får

rettferdig rettergang.

I tillegg bekymrer det oss at menneskerettighetsorganisasjoner er gjenstand for undertrykkelse, og at både geistlige og legfolk som arbeider i romersk-katolske organisasjoner, er gjenstand for trakassier og vilkårlig frihetsberøvelse.

Vi er av den mening at noe må gjøres for å få slutt på tortur, tilfeldig fengsling og «forsvinning». Virksomheten til ulovlige bander og kommandogrupper som – i ly av unntakstilstanden – gis fritt slag, må stanses. Vi tror at slike tiltak vil bidra til å gjenopprette menneskerettighetene for det chilenske folk.»

Arrestert for å ha lest opp brev

En katolsk prest i Burundi, Jean-Baptiste Ndikuriyo, ble julaften arrestert for å ha lest opp et brev fra Johannes Paul II til de katolske biskoper i Burundi. Det foreligger ingen formell anklage mot presten.

Brevet uttrykker pavens bekymring over vedtak som regjeringen har gjort angående den katolske kirke i Burundi. Amnesty International melder at også flere andre prester er fengslet i Burundi uten grunn.

NØP

Tilfreds med Sverige

Desmond Tutu, fredsprisvinner og erkebiskop, har rost Sveriges beslutning om å innføre økonomiske sanksjoner mot rase-skilleregimet i hans hjemland.

Sveriges beslutning er nok et eksempel på at verden nå forstår at politisk og økonomisk press er den siste sjansen til å oppnå en ikke-voldelig løsning på Sør-Afrikas problemer, sa Tutu. NTB - REUTER

Medarbeider i bispekonferanse arrestert

En medarbeider i den katolske bispekonferansen i Sør-Afrika (SACBC), Michael Ratinyane Moema, ble nylig arrestert og sendt i fengsel uten noen domsavgjørelse. Moema, som er 22 år, var på vei hjem fra arbeid da sør-afrikanske sikkerhetsstyrker anholdt ham. Han skal nå

KIRKEHISTORISK VENDEPUNKT?

Et tynt lite hefte som ble offentliggjort senhøstes i fjor, er litt av en milepæl i sør-afrikansk kirkehistorie. «Kirke og samfunn» heter heftet, og det inneholder et klart *nei til apartheid* fra *Nederduitse Gereformeerde Kerk* (NGK), det kirkesamfunn som de fleste boere tilhører — opprettet allerede i 1652 — og som inntil nå har vært en viktig støttespiller for Botharegimet.

Ifølge den nyvalgte «moderator» for NKG, professor Johan Adam Heyns, «står hele kirken bak dokumentet». Og «hele kirken» omfatter flere enn de 1,5 millioner medlemmer, for både den indiske kirke og flere små selvstendige kirkesamfunn hører med til NGK-gruppen, så i alt dreier det seg om vel 3 millioner mennesker.

Dokumentet ble vedtatt under NGKs generalsynode sist høst. Det vedgår at de gamle argumenter for apartheid, grunnet på gammeltestamentlige skriftsteder, er et feilgrep fra kirkens side, og at Bibelen ikke gir noen støtte til et system som apartheid. Tvert imot — apartheid er synd. Derfor må kirken gå inn for en ny kirke og et nytt samfunn. Altså tanker i tråd med dem som kom til uttrykk i det såkalte Kairos-dokumentet som utkom høsten

1985, og som var undertegnet av 150 sør-afrikanske kirkeledere (se St. Olav nr. 3-86), deriblant også generalsekretæren for landets katolske bispekonferanse, pater Smangaliso Mkhathshwa, som har sittet fengslet siden i fjor høst.

Det dreier seg altså om intet mindre enn en teologisk helomvending. Men er alle tre millioner NGK-tilhørende villige til en slik manøver, spør den tyske kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur* i en samtale med representanter for NGK. «Flertallet er,» svarer professor Heyns. «Et lite mindretall krever at erklæringen må trekkes tilbake og har varslet demonstrasjoner.» Han vedgår at faren for kirkespaltning er der, men at det i tilfelle vil være et fåtall utbrytere: «Likevel gjør vi alt vi kan for å overbevise mindretallet.»

Hvilke følger dokumentet vil ha? For kirkens dagligliv betyr det at sorte og fargede nå får adgang til det som før var de hvites gudstjeneste, og Heyns svarer klart ja på spørsmål om en sort eller farget prest også er velkommen. Apartheid skal ikke lenger være en del av menighetslivet. Samtidig må kirkefolket åpne sine hjerter for den nød og undertrykkelse mesteparten av landets befolkning må tåle på grunn av apartheid-politikken. Om NGK også vil gå aktivt inn for å styrte regimet, er en annen sak. Professor Heyn understreker at «Kirke og samfunn» er et kirkelig og ikke et politisk dokument, men peker samtidig på at en kristen som er mot apartheid i kirkelig sammenheng, vanskelig kan gå inn for å opprettholde slike skiller ellers i samfunnet. Man satser altså på at et kirkelig dokument skal bidra til gradvis forandring også utenfor kirkerom og kirkebakke. På det internasjonale plan vil erklæringen bane veien for NGK tilbake til Det reformerte verdensforbund som suspenderte boerkirkens medlemskap i 1982.

Men nytter det å satse på slik ringvirkning i dagens situasjon? Professor Heyn mener ja, mens flere av dem som arbeider sam-

bebinne seg i et fengsel i Bophuthatswana i den nordlige delen av republikken.

Etter sikkerhetslover i Bophuthatswana kan personer holdes i arrest i inntil 40 dager uten rettergang. Erkebiskop Wilfried Napier som er formann i SACBC, har beklaget arrestasjonen overfor myndighetene. NØP

Ber om unnskyldning

Vatikanet har i et telegram til biskopene i Sør-Afrika kommet med klar støtte til deres innsats i kampen for rettferdighet i landet og med oppmuntring til å fortsette Kirkens dialog med president Botha.

Telegrammet kommer etter at den stedlige Vatikan-utsendingen, erkebiskop Joseph Mees, nylig kom med kritikk mot biskopenes engasjement for å få istand en forandring i landet. Erkebiskopen av Durban, Denis Hurley, som da var formann i

bispekonferansen, reagerte skarpt mot dette og ba paven om tydelig å skjelne mellom politisk aktivitet på den ene side og Kirkens mandat til å arbeide for rettferdighet og fred på den annen side.

Den nye lederen for bispekonferansen, Wilfred Napier, bekreftet på en pressekonferanse at det var en misforståelse som lå til grunn for den kontrovers som hadde oppstått. Erkebiskop Mees har også offentlig beklaget at han var årsak til kontroversen. NØP/APS

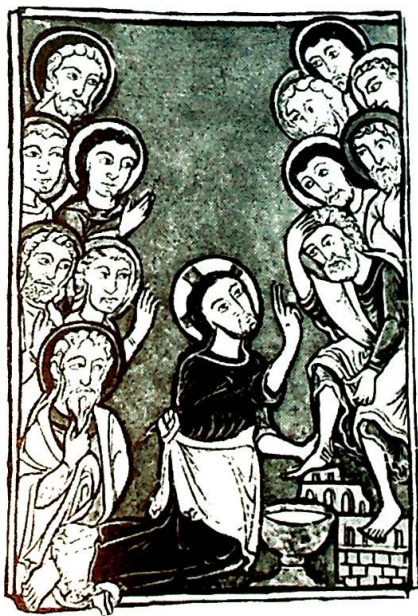
men med ham, er mer skeptiske. Men alle er enige om at revolusjon må unngås, at veien for Sør-Afrika heter evolusjon. Det store blodbadet, alles kamp mot alle, som mange frykter, vil det ikke bli noe av, mener representantene for NGK, som klart avviser all vold. Alle håper at det fremdeles er tid til en fredelig forandring av det sør-afrikanske samfunn, en forandring fra apartheid til et samfunn der alle, uansett hud-

farge og rase, er likverdige borgere.

Hva de begrunner sitt håp med? «Fordi Gud, som er verdens Herre, også er Sør-Afrikas Herre,» sier Esekiel Mataboge, sogneprest i NGK. Og erklæringen om «Kirken og samfunnet» gir ny næring til håpet. De ikke-hvite kirker har ventet lenge på å høre det som står å lese der. Og det er stor glede over at de hvite søstre og brødre har nådd frem

til denne innsikt, og at denne gamle og verdslig sett så rike kirke nå er blitt «en åpen kirke» hvor «bare én ting teller, troen,» som Heyns sier. Men han vil ikke gi seg ut på spekulasjoner om hvor lenge apartheidsystemet vil vare ved: «Som talsmann for min kirke, håper jeg at alle de fredsel-skende krefter i vårt land vil samle seg til en bred strøm som munner ut i en felles fremtid for alle sør-afrikanere.» ●

PETER

*Peter bor i mitt hjerte, han spør i undring:
Herre, hvor går du?*

*Etter de tre fornektelser, etter den bitre gråten,
ja, selv etter den tomme graven og pinsedagens under,
flykter han allikevel fra fangenskapet i Rom,
men i flukten kommer Herren ham i møte
og Peters liv fullendes i svaret:
Jeg går til Rom for å bli korsfestet for annen gang.*

*Hvor jeg går, må jeg alltid spørre:
Herre, hvor går DU?*

*Bare i dette svar, bare i disse fotspor
makter jeg å snu som Peter, å bøye mitt liv
inn under Viljen.*

Fasteaksjonen 1987

Send ditt bidrag til:
CARITAS NORGE
Fagerborggt. 17
0360 Oslo 3.

Postgiro: 500 40 64
Bankgiro: 900 40 64

Kirkeledere aksjonerer — og
arresteres

Fem av de fremste kirkeledere i USA ble arrestert under en demonstrasjon inne i selveste Kongressen. Demonstrasjonen gjaldt USA's politikk i Mellom-Amerika og markerte en opptrapping av det sterke engasjement som de amerikanske kirker lenge har vist mot denne politikken.

I fullt skrud, med purpurfargede kapper og kors i gull- og sølv-lenker, ble prelatene

fort bort av politiet, mens flere hundre prester og legfolk sang en religiøs hymne.

Femten andre kirkeledere, blant dem to katolske biskoper, og fremtredende ledere for den presbyterianske og metodistiske kirke, hadde møter med diverse kongressrepresentanter for å forsøke å overtale dem til å gå imot ny støtte til Contraen. Kirkelederne representerer kirkesamfunn med tilsammen 81 millioner medlemmer i USA.

20 Hyrdebrev om «ASYLSØKERNE OG VI»

Ifølge kristendommens grunnleggende kjærlighetskrav er vi kristne særlig forpliktet til å ta oss av de forfulgte, heter det i de nordiske katolske biskopers hyrdebrev for fasten 1987 om «Asylsøkerne og vi». Brevet ble lest opp i de katolske kirker i Norden tidligere i fastetiden. Her skal vi bare minne om et par sentrale punkter, og da særlig biskopenes svar på spørsmålet «hva kan vi gjøre?»

Svaret har aktualitet langt ut over den fastetid som nå snart går over i påskeglede . . .

Biskopene fremhever særlig to aspekter:

— Faren for at det i våre land skal oppstå angst for fremmede, ja, til og med diskriminering, og vårt ansvar for å motvirke dette.

— Plikten til å hjelpe våre medborgere.

Når det gjelder det første punktet, minner biskopene om at det tross alt er en brøkdell av verdens asylsøkere som finner veien til oss, «til Vestens høyt privilegerte mennesker». Av de 15 millioner mennesker som av politiske, rasisitiske eller religiøse grunner, utgjør en «tragisk folkevandring», er det bare 5% som finner veien til Europa, og bare 0,25% som kommer til de nordiske land. Land som fra før er fattige, bærer hovedtyngden av elendigheten: «Pakistan, som har en befolkning på vel 80 millioner, må eksempelvis huse 4 millioner

flyktninger.» Stilt overfor slike realiteter «kan vi ikke se at asylsøkerne i dag utgjør en byrde vårt land ikke kan bære,» skriver biskopene.

Plikten til å hjelpe er klar: «Jeg var hjemløs, og dere tok ikke imot meg» (Matt. 25,35). Spørsmålet for oss alle blir da: Hva kan vi gjøre? Biskopene har følgende anbefalinger og oppfordringer:

«Vi må prøve å få rede på hvor det finnes flyktninger og hjemløse i vårt nabolag, og hvordan de har det. Anledning til en håndrekning kan f.eks. gi seg ved boligformidling, språkundervisning, barnepass eller bistand på offentlige kontorer der flyktningene oftest er fullstendig for-tapte. De frie organisasjoner lider ofte av mangel på medarbeidere. Alle som kan, burde melde seg til tjeneste. Vi må i denne forbin-

delse heller ikke glemme våre egne Caritas-organisasjoner. De vil gjerne øke hjelpen, men mangler personale og midler til å gjøre mer. Fremfor alt gjelder det imidlertid å yte hjelp der det offentlige ikke strekker til. Det kan vi gjøre ved menneskelig varme og nærhet, en håndrekning i det små, i hverdagens praktiske problemer der en fremmed kan føle seg hjelpeløs: gjestfrihet overfor flyktningefamilier, våre barns vennskap med flyktningebarn osv. Derfor er de offentlige hjelpeorganisasjonene i enkelte av våre land interessert i å finne kontaktfamilier for enkelte flyktninger og flyktningegrupper. Kontaktfamiliens oppgave er å gi flyktningene en følelse av å være velkomne.

Vi ber våre menigheter om ikke ensidig å betrakte den foreliggende situasjon som et pro-

Erklæringen som ble sendt ut av kirkelederne, slår fast at USA's politikk i Mellom-Amerika er umoralsk og resulterer i massive menneskelige lidelser. Derfor har disse kirkelederne, som har levd lovlydig i 60 år, nå gått til det alvorlige skritt å la seg arrestere, sier pressetalsmann for aksjonen, Sam Hope, til Nils Myklebost i Arbeiderbladet.

Biskoper hardt ut mot dødsstraff
De tretten katolske biskoper i delstaten Ohio har nylig sendt ut et hyrdebrev om dødsstraff. Siste henrettelse i Ohio fant sted i 1963, men for tiden er det 71 dødsdomme i denne delstaten. Biskopene skriver bl.a. at de er «bekymret over den økende bruk og godtagelse av dødsstraff i

hele USA, og særlig over muligheten for at man igjen vil gjøre bruk av slik straff i Ohio . . . Å drepe er bare tilsynelatende en løsning på samfunnets problemer, i virkeligheten styrker bruk av dødsstraff ytterligere den mangel på respekt for mennesket som alt er et alvorlig samfunnsproblem» skriver biskopene.

ORIGINS

21

blem og en byrde, men også som et gode og en utfordring for vårt kristne medansvar. Og én ting til: I alle våre land har vi både som medborgere og som kristne gjort den erfaring at flyktingene ikke

bare kommer til oss med sin lidelse og nød, men også med sine håp og drømmer om en bedre verden, med sin egen livsstil, sin kultur og sin tro. Denne indre rikdom har noe å gi oss alle.»

Kära St. Olav

Det var en bra og interessant artikkel Jo Gjessing skrev om meditationen som källa till helbrägdagörelse. Särskilt fäste jag mig vid hans betonande av *kroppshållningens* betydelse. Var och en som något praktiserat zen-metoden vet vilken oerhörd tillgång vi har i själva vår kropp när det gäller att (åter-)vinna psykisk balans och komma till själslig ro. Men bilden på sid 9 kräver sannerligen en kritisk kommentar: den visar tvärtom en hållning av helt annat slag. Gripande är den helt säkert: den lilla Systemens hela hållning vittnar om trötthet efter dagens arbete, ödmjukhet och överlåtelse. Men om den skulle illustrera den metod som skildras i texten, är den mycket missvisande.

Jag bortser från att det finns andra och mer avancerade sätt att sitta enligt zen-metoden och utgår från den ställning som lilla Systemen valt och som har tradition bl a hos

karmeliterna. Ska den användas inom zen-metoden och ha just den verkan som åsyftas i artikeln, är förutsättningen *rak rygg*. Alltså inte hopsjunkna skuldror och framskjutet huvud. Tyngdpunkten skall ligga där sätet vilar mot hämlarna, och därför är det viktigare med ett mjukt stöd under vrist och mellanfot än under knäna. Också armarna får en ställning som inte tynger framåt: när skuldrorna rättas upp förs armbågarna något ut från kroppen och händerna kan läggas på plats, fast inte så som det sågs i artikeln – säkert på grund av ett rent skrivfel – utan så att vänster hand vilar i den högra.

Tycker någon att det här verkar formalistiskt och pedantiskt? Då har han eller hon ingen erfarenhet av det förlösande och helande i upplevelsen när kroppen återfinner sin i skapelsen givna, av livets prövningar och civilisationens ovanor vanställda form!

Gunnel Vallquist

Beklager at vårt bilde ikke var ledsaget av tekst som opplyste at dette var et «stemningsbilde» og ikke et «saksbilde»: Vi falt for den stille ettertanke og hverdagsfromhet i et svært så enkelt kapell i en grå sidegate i Oslo sentrum. Akkurat det kunne våre lesere vanskelig gjette.

Redaksjonen.

Dødsstraffen i USA

Aldri har det sittet så mange i dødscellene som i dag, melder Amnesty Nytt, som nylig har gitt ut et temanummer om kampanjen mot dødsstraff i USA.

Vi må over et kvart århundre tilbake i tiden for å finne flere årlige henrettelser. 1838 borgere av USA motte året 1987 som dødsdomme. De er dømt for drap under skjerpene omstendigheter – og har tapt et dødens lotteri der økonomi, politisk press og geografi også har talt med som skjerpene omstendigheter.

Uansett hvor avskyelig forbrytelsen kan være, rettferdiggjør den ikke dødsstraff, mener Amnesty International. For dødsstraffen krenker selve retten til liv, og metodene er grusomme . . .

Det finnes ingen «human» måte å henrette et menneske på. Det finnes ingen «human» grunn til å opprettholde dødsstraffen.

Til tross for intense forskningsmessige anstrengelser har det ennå ikke lyktes å fremskaffe vitenskapelig belegg for påstanden om at dødsstraff virker avskrekende og holder tallet på de alvorligste voldsforbrytelser nede.

Uansett hvor grundig etterforskningen er, vil det alltid være en fare for at en uskyldig kan bli dødsdomt og henrettet. Minst 23 fanger skal ha blitt henrettet etter å ha blitt uskyldig dømt i USA i dette århundre.

I løpet av 1987 vil det sitte mer enn to tusen mennesker på «Death Row» i spesialenheter bygget med det ene formål – å være dødens venteværelse. En gransking av dommene viser at det ikke bare er forhold ved selve forbrytelsen som er «skjerpene»: Den typiske dødsdomme er svart, fattig, dømt for drapet på en hvit, i et landdistrikt i Sørstatene.

For hver dødsdom som avsies, for hver eneste henrettelse som gjennomføres, blir samfunnet mer brutalt.

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen a/s

Ullevålevn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

MYRVOLD TRE

Bygningsarbeider

Produksjon

Salg

VERKSTED: Brannvaktvn. 5

UTSALG: Grefsenvn. 105

Tlf. 15 34 82

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

22 «Instruks om respekt for menneskelivet»

I to år har Vatikanets Troskongregasjon under ledelse av kardinal Ratzinger arbeidet med etiske overveielser i forbindelse med kunstig befruktning og genteknologi. Den 10. mars i år forelå resultatet av disse overveielser: et 40-siders dokument med tittelen «Instruks om respekt for menneskelivet fra dets begynnelse av og om forplantningens verdighet» med undertittelen «Svar på noen av tidens spørsmål». Nedenstående sammenfatning bygger på materiale fra International Harald Tribune og Rheinischer Merkur, vanligvis svært pålitelige referenter.

Meget av dokumentets moralske begrunnelse og dokumentasjon bygger på Kirkens lære om at videregivelse av liv bare må skje innen rammen av et fullgyldig ekteskap, og at menneskelig liv er hellig fra befruktningsoyeblikket av. På denne bakgrunn avviser Troskongregasjonen all kunstig befruktning mellom ikke gifte, likeledes avviser den prøverørsbefruktning, frysing av embryoer, forsøk med embryoer, kloning, fremskaffelse av sædceller ved masturbasjon, forsøk som går ut på å skape menneskelig liv «på laboratoriebasis» og bruk av genetisk manipulasjon for å påvirke visse egenskaper hos barnet, som f.eks. kjønn. Pre-natal diagnostikk godtas bare når slik praksis ikke skader fosteret, og når hensikten ikke er å fjerne et eventuelt misdannet eller sykt foster.

«Intet mål som i seg selv er edelt, som f.eks. eventuelle fremskritt for vitenskapen, eller fordeler for det enkelte menneske eller samfunnet, kan rettferdiggjøre eksperimenter med levende embryoer eller fostre,

uansett om de er levedyktige eller ikke, uansett om de befinner seg i eller utenfor livmoren.» Selv om dokumentet tar avstand fra prøverørsbefruktning, hevder det at liv som er blitt til på slik måte, også har rett til liv uansett om det ble «fremstilt» med henblikk på vitenskapelige forsøk, eller som ledd i forsøk på å frembringe barn.

I tillegg til retten til liv understreker dokumentet at embryoer har rett til å «bli unnfanget og født innen rammen av og som et resultat av ekteskapet», og det fordømmer derfor en rekke teknikker som kan tenkes utviklet ut fra prøverørsmetoden så som bruk av kunstig livmor eller innplantning av menneskelig liv i dyr. Dokumentet tar ikke for seg alle de medisinske teknikker som nå er i bruk eller er under utvikling. I stedet fremsetter det en del generelle prinsipper og tar særlig for seg problematikken omkring prøverørsbefruktning. Vatikanets hovedargument mot denne teknikken er at den uvegerlig innebærer at befruktete egg går til spille, egg som i Kirkens øyne er menneskelige vesener.

I sluttbemerkningene oppfordrer Troskongregasjonen alle ansvarlige instanser – forskere, medisinerer, journalister, politikere og «meningsdannere» – til å bidra til å styrke respekten for livet og for kjærligheten innen rammen av familien. Teologene og da særlig moralteologene oppfordres til å studere instruksjonen og formidle forståelse for den hos de troende. Uansvarlig bruk av de nye muligheter innen biologi og genetik vil få «uoverskuelige og ødeleggende følger for samfunnslivet,» heter det.

«Også når det gjelder dette dokumentet, vil katolske kristne stille spørsmål ved hvilken grad av forpliktelse det representerer,» skriver Johannes Reiter, katolsk professor i moralteologi, i en kort kommentar til Troskongregasjonens instruks. «Mang en moralteolog som hittil har stått for andre oppfatninger, må gjennomtenke på ny sin egen kompetanse ikke minst på grunn av den vekt et slikt dokument har. Selv om det ikke dreier seg om en uttalelse med krav på ufeilbarlighet, er det en pavelig uttalelse som forplikter de troende til lydighet.» Evt. uenighet må man «svare for overfor Gud», som de tyske biskoper uttrykte det i 1968 i forbindelse med encyklikaen *Humanae Vitae*. Men Reiter legger til at diskusjonen om kunstig befruktning ikke er slutt i og med at Roma har talt, og han nevner spesielt prøverørsteknikken som «en veltablert teknikk som ikke kan 'skrus tilbake'. Instruksjonen vil ganske sikkert føre til at samvittigheten skjerpes. Det innebærer bl.a. at samfunnet, som i dag forventer at det finnes botemidler for alt som er vanskelig, på ny lærer at også lidelsen er en del av menneskelivet – også den lidelse og det savn som skyldes uoppfylte ønsker om barn. Det er i instruksens ånd at ufrivillig barnløshet også kan bli til et positivt 'valg': Tomhet kan overvinnes og bli til et fristed der andre former for fruktbar kjærlighet kan brukes på en skapende måte,» skriver professor Reiter.

UKJ

Liturgisk kalender

8. Ferial. Dan. 3, 14-20.
Joh. 8, 31-42.
9. Ferial. 1. Mos. 17, 3-9.
Joh. 8, 51-59.
10. Ferial. Jer. 20, 10-13.
Joh. 10, 31-42.
11. Ferial. Esek. 37, 21-28.
Joh. 11, 45-56.

APRIL

DEN STILLE UKE

12. *Palmesøndag*
Jes. 50, 4-7.
Fil. 2, 6-11.
Mt. 26, 14-27, 66.
13. Ferial. Jes. 42, 1-7.
Joh. 12, 1-11.
14. Ferial. Jes. 49, 1-6.
Joh. 13, 21-33, 36-38.
15. Ferial. Jes. 50, 4-9a.
Mt. 26, 14-25.

TRIDUUM PASCHALE

16. Skjærtorsdag. Herrens måltid.
2. Mos. 12, 1-8, 11-14.
1. Kor. 11, 23-26.
Joh. 13, 1-15.
17. Langfredag.
Herrens lidelseshistorie.
Jes. 52, 13-53, 12,
Hebr. 4, 14-16, 5, 7-9.
Joh. 18, 1-9, 42.
18. Lørdag i den stille uke.

PÅSKETIDEN

19. Herrens oppstandelse.
Vigiliemesse.
Man velger tre GT-lesninger fra følgende liste:
1. Mos. 1, 1-2, 2, 1-1.
1. Mos. 22, 1-18.
2. Mos. 14, 15-15, 1.
Jes. 54, 5-14.
Jes. 55, 1-11.
Bar. 3, 9-15, 32-4, 4.
Esek. 36, 16-17a, 18-28.
Rom. 6, 3-11.
Mt. 28, 1-10.
Morgenmesse.
Ap.gj. 10, 34a, 37-43.
Kol. 3, 1-4.
Joh. 20, 1-9.
20. Mandag i påskeoktaven.
Ap.gj. 2, 14-22, 33.
Mt. 28, 8-15.
21. Tirsdag i påskeoktaven.
Ap.gj. 2, 36-41.
Joh. 20, 11-18.
22. Onsdag i påskeoktaven.
Ap.gj. 3, 1-10.
Luk. 24, 13-35.

Påskegudstjenester

ASKER OG BÆRUM

Mariakirken, Nyveien 17, Stabekk

Palmelørdag	kl. 17.45	Messe.
Palmesøndag:	kl. 10.45	Høymesse med palmevigsel og prosesjon.
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	Høymesse. Festen til minne om Jesu nadverd.
Langfredag:	kl. 15.00	Korsveilandakt.
	kl. 19.00	Pasjonsgudstjeneste.
Påskeaften:	kl. 22.00	Høymesse. Vigsel av påskelys og dåpsvann.
1. Påskedag:	kl. 10.45	Høymesse.
2. Påskedag:	kl. 10.45	Sangmesse.

BERGEN

St. Pauls kirke, Christiesgt. 16

Palmesøndag:	kl. 10.00	Høymesse med palmevigsel
Mandag, tirsdag:	kl. 10.40	Laudes
og onsdag:	kl. 11.00	Messe
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	Høymesse med tilbedelse til kl. 22.00
Langfredag:	kl. 15.00	Gudstjeneste
Påskeaften:	kl. 23.00	Høymesse med vigsel av påskelys og dåpsvann
1. Påskedag:	kl. 11.00	Høymesse.
	kl. 13.00	Vietnamesisk messe
2. Påskedag:	kl. 11.00	Messe

DRAMMEN

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1

Palmesøndag:	kl. 11.00	Høymesse med palmevigsel.
Skjærtorsdag:	kl. 18.00	Høymesse. Tilbedelse etterpå.
Langfredag:	kl. 15.00	Herrens lidelseshistorie, korsets hyldning og kommunion.
Påskeaften:	kl. 23.00	Påskennattliturgi og høymesse.
1. Påskedag:	kl. 11.00	Høymesse.
2. Påskedag:	kl. 11.00	Vietnamesisk messe.

KRISTIANSAND

St. Ansgar Kirke, Kirkegt. 3

Palmesøndag:	kl. 11.00	Høymesse med palmevigsel.
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	Høymesse.
Langfredag:	kl. 17.00	Langfredagsliturgi. Anled. til skrifte kl. 14.00-17.00.
Påskelørdag:	kl. 20.00	Påskeliturgi og høymesse. Anled. til skrifte kl. 18.00-20.00
1. Påskedag:	kl. 11.00	Høymesse.
2. Påskedag:	kl. 11.00	Høymesse.

LILLESTRØM

St. Magnus kirke, Romeriksgata 1

Palmesøndag:	kl. 9.00	Ottmesse.
	kl. 10.30	Palmevigsel, prosesjon og høymesse.
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	Høymesse.
Langfredag:	kl. 15.00	Pasjonsgudstjeneste.
Påskeaften:	kl. 21.00	Vigsel av påskeild, påskelys og dopevann
Fornyelse av dåpsloftet.
1. Påskedag:	kl. 10.30	Høymesse.
2. Påskedag:	kl. 10.30	Messe.

OSLO

St. Olav Domkirke, Akersveien 1

Palmesøndag:	kl. 9.30	Messe.
	kl. 11.00	Palmevigsel i St. Josephs kapell, prosesjon, høymesse.
Tirsdag:	kl. 18.00	Høymesse med vigsel av de hellige oljer.
Skjærtorsdag:	kl. 18.00	Høymesse til minne om Herrens nattverd.

Liturgisk kalender

23. Torsdag i påskeoktaven.
Ap.gj. 3, 11–26.
Luk. 24, 35–48.
24. Fredag i påskeoktaven.
Ap.gj. 4, 1–12.
Joh. 21, 1–14.
25. Lørdag i påskoktaven.
Ap.gj. 4, 13–21.
Mk. 16, 9–15.
26. 2. søndag i Påsken.
Ap.gj. 2, 42–47. 1. Petr. 1, 3–9.
Joh. 20, 19–31.
27. Ferial. Ap.gj. 4, 23–31.
Joh. 3, 1–8.
28. Ferial el. Peter Chanel, prest og martyr. Ap.gj. 4, 32–37.
Joh. 3, 7b–15.
29. Ferial el. Katarina av Siena, jomfru og kirkelærer.
Ap.gj. 5, 17–26.
Joh. 3, 16–21.
30. Ferial el. Pius V, pave.
Ap.gj. 5, 27–33.
Joh. 3, 31–36.

MAI

1. Den hellige Josef, arbeideren.
Ap.gj. 5, 34–42. Joh. 6, 1–15, eller
1. Mos. 1, 26–2, 3.
Mt. 13, 54–58.
2. Athanasius, biskop og kirkelærer.
Ap.gj. 6, 1–7. Joh. 6, 16–21.
3. 3. søndag i Påsken.
Ap.gj. 2, 14, 22–33.
1. Petr. 1, 17–21.
Luk. 24, 13–35.
4. Ferial. Ap.gj. 6, 8–15.
Joh. 6, 22–29.
5. Ferial. Ap.gj. 7, 51–59.
Joh. 6, 30–35.
6. Ferial. Ap.gj. 8, 1–8.
Joh. 6, 35–40.
7. Ferial. Ap.gj. 8, 26–40.
Joh. 6, 44–52.
8. Ferial. Ap.gj. 9, 1–20.
Joh. 6, 53–60.
9. Ferial. Ap.gj. 9, 31–42.
Joh. 6, 61–70.
10. 4. søndag i Påsken.
Ap.gj. 2, 14a, 36–41.
1. Petr. 2, 20b–25.
Joh. 10, 1–10.
11. Ferial. Ap.gj. 11, 1–18.
Joh. 10, 11–18.
12. Ferial el. Nereus og Achilleus, el. Pancratius, martyrer.
Ap.gj. 11, 19–26. Joh. 10, 22–30.
13. Ferial. Ap.gj. 12, 24–13, 5a.
Joh. 12, 44–50.

Langfredag:	kl. 15.00	<i>Lidelseshistorien, Korsets hyldning og kommunion.</i>
Påskeaften:	kl. 22.00	<i>Påskevigilien.</i>
1. Påskedag:	kl. 9.30	<i>Messe.</i>
	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
	kl. 19.00	<i>Messe på engelsk.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Messe (den eneste på denne dag).</i>

St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4

Palme søndag:	kl. 8.35	<i>Fromesse.</i>
	kl. 11.00	<i>Familiemesse, palmevigsel.</i>
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	<i>Høymesse.</i>
Langfredag:	kl. 17.00	<i>Langfredagsliturgi, lidelseshistorien.</i>
Påskeaften:	kl. 22.45	<i>Påskennattliturgi, vigsling av påskeilden, tenning av påskelyset.</i>
1. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Messe.</i>

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15

Palme søndag:	kl. 11.00	<i>Høymesse med palmevigsel og posesjon.</i>
Onsdag før skjærtorsdag:	kl. 20.00	<i>Matutin.</i>
Skjærtorsdag:	kl. 9.00	<i>Laudes.</i>
	kl. 18.30	<i>Høymesse.</i>
	kl. 21.30	<i>Lesning av Jesu avskjedstale til disiplene.</i>
	kl. 22.00	<i>Matutin.</i>
Langfredag:	kl. 9.00	<i>Laudes.</i>
	kl. 17.00	<i>Pasjonsgudstjeneste.</i>
	kl. 20.00	<i>Matutin.</i>
Påskeaften:	kl. 9.00	<i>Laudes.</i>
	kl. 23.00	<i>Vigiliemesse.</i>
1. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Messe.</i>

STAVANGER

St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8

Palme søndag:	kl. 9.30	<i>Engelsk messe.</i>
	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
	kl. 13.00	<i>Polsk messe.</i>
	kl. 18.00	<i>Fransk messe.</i>
Skjærtorsdag:	kl. 19.00	<i>Fellesmesse.</i>
Langfredag:	kl. 15.00	<i>Felles kommunionsandakt.</i>
Påskeaften:	kl. 21.00	<i>Felles oppstandelsesliturgi.</i>
1. Påskedag:	kl. 9.30	<i>Engelsk messe.</i>
	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
	kl. 13.00	<i>Vietnamesisk messe.</i>
	kl. 18.00	<i>Fransk messe.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Norsk sangmesse.</i>

TROMSØ

Vår frue kirke, Storgt. 94

Palme søndag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
Skjærtorsdag:	kl. 20.00	<i>Aftengudstjeneste.</i>
Langfredag:	kl. 17.00	<i>Langfredagsliturgi.</i>
Påskeaften:	kl. 21.00	<i>Påskennattsfeiring.</i>
1. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Pontifikalmesse.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>

TRONDHEIM

St. Olav kirke, Prinsensgt. 2 A

Skjærtorsdag:	kl. 19.00	<i>Høymesse.</i>
Langfredag:	kl. 18.00	<i>Messe med hyldning av korset.</i>
Påskeaften:	kl. 21.00	<i>Messe.</i>
1. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>
2. Påskedag:	kl. 11.00	<i>Høymesse.</i>

Neste nummer utgis 12. mai. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Abonnement kr. 165,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 195,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Aktuelle bøker for faste og påske:

Claudel: KORSETS VEI, kr. 29,-
Guardini: VOR HERRE OG FRELSERS KORSVEJ, kr. 29,-.

Stinissen: SKRIFTEMÅLET
Forsoningens sakrament, kr. 15,-.

MESSENS TEKSTER FOR DEN STILLE UKE, etter norsk missale, kr. 20,-.

Katolsk påskekrim?

Pater Aage Haukens siste: DEN DYPFRYSTE PATEREN, ib. kr. 148,-.

eller samme forfatters bok fra ifjor: DE TI BUD, kr. 138,-.

Og for dem som ikke visste det:

Niels Vogel: DE TO FØRSTE MENNESKENE PÅ JORDEN VAR HANS OG GRETE, hf. kr. 65,-.

Og mye fin musikk for de CD-spillende: Gregoriansk, Händel, Mozart, Palestrina, Verdi, Vivaldi, og ellers påskemusikk på plater og kassetter.

Husk påskelys til midnattsmessen.

Mandag – fredag:
9.30 – 16.30
torsdag: 9.30 – 17.30
lørdag: 9.30 – 13.30

KATOLSK SOMMERSKOLE 1987

Hvorfor katolsk sommerskole?

- for å gi anledning til å erfare katolsk fellesskap og arv ut over ungdomskolenivå og fermingsforberedelse,
- for å ta opp spørsmål som melder seg for unge katolikker mellom 17 og 21 år og forsøke å finne ærlige svar,
- for å dele interesser, kunnskaper og utfordringer, slippe evner og talenter løs,
- for å lære og forstå – også gjennom drama, forming og dans.

Tid og sted: 25.7.88 på Mariaholm Skolesenter, vakkert beliggende ved Øyeren nær Spydeberg.

Pris: kr. 2000 (som dekker ca. 70% av utgiftene til opphold etc.)

Lærere og ledere gir sine tjenester gratis.

Opplysninger og påmelding (innen 1. mai): Katolsk Sommerskole, c/o UNKF, Akersvn. 5, 0177 Oslo 1 – tlf. (02) 20 72 65.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 62

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Blikk
på tiden

Små skritt

Ka-anskje kommer Kongen
her til middag nå idag . . .

Nei, det var feil:

Ka-anskje kommer Paven
her til middag nå . . .

Jo, faktisk, nå ble det rett. Kanskje kommer han, paven. Og mer enn som så. Nå er det *sikkert* at han kommer. Hvis Gud vil. Så allikevel da: *Kanskje* kommer paven. Her til oss, til middag. Om ikke akkurat inn i stua vår, så skulle Erkebispegården være bra nok. Og samme hva det blir, det er til *oss* han kommer.

Å gid! sier noen, og begynner å grue seg allerede. En audiens på Petersplassen tar vi gjerne med, men dette her, da? Må noen av oss holde tale, ønske ham velkommen, pusse lampekuplene i kirken, bake kaker og alt det der?

Slapp av, vi har et par år på oss ennå.

Men hva vil han si om kvinnene? Er det egentlig så lurt at han kommer hit til oss? Så må vi bare enda mer enn før stå til rette for hans konservative standpunkter. Se så mye bråk det ble i Nederland, Belgia, USA, Latin-Amerika . . . Paven er all right i Roma, men passer han nå her på Singsaker?

Slapp av, det går nok bra. Og går det ikke bra, så overlever vi da det og.

Noen er redd for økumenikken. Men det tør de ikke si høyt, for det kunne skade det økumeniske klima. Noen syns han er for lite økumenisk, Johannes Paul II. Hvordan vil han egentlig takle disse erkelutheranerne her på berget? Og hva vil *de* si, når han kommer hit, i egen hvite person?

Slapp av, det går nok bra. Hvis Gud vil. Når Gud vil.

Selv har jeg et skeptisk og passe kjølig forhold til Hans Hellighet. Ber for ham, selvfølgelig, og ønsker ham alt godt. Samt ønsker ham litt mer forståelse for alle dem som tenker litt annerledes enn han gjør, fordi de lever i en annen virkelighet enn ham. Så også med mange av oss.

Men klart det skal bli artig når'n kjæm!

Og mer enn det. Hvis Gud vil og paven kommer, skal vi få merke det alle sammen. At folk rundt oss blir mer nysgjerrige på hvem vi er, vi katolikker. Vi får nye sjanser — til et stille vitnesbyrd om Kristus.

For paven — han kommer bare, feirer messe, preker litt, velsigner, spiser middag, tar i hånden og drar igjen. Og alle sammen får vi se ham på TV, i ukebladene og avisene.

Men det er *vi* som er her etterpå også. Og før. Det er *vi* som nå og da skal gå de små skritt. *Vi* som er kirken hos oss, Kristusvitnesbyrdet.

Klart det blir artig. Klart det blir spennende. Klart det blir *viktig*. Kanskje for de små skritt i retning hellighet og Paradis. Og sikkert nok for de små skritt i retning *enhet*.

Det tror nå jeg, om jeg er aldri så skeptisk. Først og fremst fordi økumenikk og de små skritts vei til *enhet* begynner med at vi blir kjent med hverandre.

Hittil har norske lutheraneres forhold til paven først og fremst vært en dogmatisk avstandtagen fra det de ser som en av de største anstøtsstener i katolisismen. Men snakk med dem som har vært til stede under onsdagsaudiensen i Vatikanet! Hos dem er dogmatikken som regel mildnet noe gjennom opplevelsen.

Ikke det at jeg tror et pavebesøk endrer noe som helst i dogmatikken hverken her eller der. Men det kan hjelpe litt i opplevelse, nærhet, møte: virkelighet. Levende mennesker med hud og hender, stemme og øyne er noe annet enn firkanterte læresetninger. Det vet folk flest, om teologene i blant kan mistenkes for å glemme det.

Selvfølgelig er det først og fremst til *oss* han kommer, vi som er får i den hjord han er overhyrde for. Men vi er så få, og han rekker jo ikke å komme både til Kristiansand, Stavanger og Bergen, Haugesund og Hønefoss og alle de andre stedene der vi bor. For oss blir det like viktig at han treffer lutheranerne, at de ser at paven er et menneske. For sånn vil de bli litt mer kjent også med oss, når de først kjenner paven. Det er så rart med det.

Og imens fortsetter vi med små skritt. Små skritt i retning vennskap og kjennskap. Små skritt i retning *enhet* og kjærlighet.

Små skritt i små grupper som år etter år ber og ber. Forskrekkes litt over de andre, undres litt, trekker litt på skuldrene. Men fortsetter med små skritt. Ber og ber. Bønneuke for bønneuke, år etter år. Vi har holdt på en stund nå. Så lenge at vi begynner å bli kjent. Så lenge at vi skjønner at pustingene og stønnene kommer fra fromme pinsehjarter og ikke fulle menn. Så lenge at vi skjønner at man ikke kan ta en røyk under kirkekaffen i Frelsestempelet. Så lenge at vi tålmodig venter oss gjennom de altfor mange ord og altfor lite handling og liturgi i protestantiske sammenhenger.

Og plutselig ser vi at vi har gått noen skritt. Som når vi leser nyheten om pinsevenner og katolikker sammen om bønneuken i Oslo. Kjære, det er da flere år siden vi første gang her så pinsevenner i St. Olav og katolikker i pinsemenighetens Betel. Javisst, vi har gått noen skritt siden sist.

Eller som nå, da en dame fra Norsk Luthersk Misjonssamband var skeptisk til å la en katolsk dame holde betraktningen i fellesgudstjenesten på Kvinnenes Internasjonale Bønnedag. Alle de andre damene fra alle de andre menighetene stilte seg uforstående til hennes skepsis. Gode erfaringer fra mange års bønneuker hadde lært dem at katolikkene ikke er farlige. Den tid er forbi da man behøver frykte katolikkene. For nå kjenner vi dem.

Litt i hvert fall.

Litt og akkurat så mye at vi kan gå små skritt videre, helt i det stille og uten basuner. Som når katolske kvinner blir med lutherske søstre på retrett. For hver gang ryddes et par misforståelser og vrangforestillinger av veien gjennom vennskap og ny kunnskap. Små skritt — der katolikker og lutheranere drar på pilgrimsferd sammen, — der det dannes økumeniske grupper: Stadig små, små skritt.

Hva gjør det da hva paven vil si om kvinnene — eller om økumenikk? Hvis ikke vi liker det, kan vi jo si imot. Kirken er ikke en kirke for dem som mener likt, det er en kirke for mennesker — av alle avskyngninger. La oss trøstig glede oss til paven kommer — og drar. Det er hele tiden *vi* som er kirken i Norge. *Vi* som må gå de små skritt videre, uansett pavebesøk.

Men klart det skal bli artig når'n kjæm!

Kristins søster